

LIIVIRANNA

HÄÄDEMEESTE VALLA LEHT

VEEBRUAR 2022 NR. 46

Vallavanema veerg

KÜLLIKI KIIVER

Foto: Keiri Kallas

Hea vallarahvas!

Veebruar on eestlaste jaoks üks aasta pidulikumaid kuid, kuhu mahub nii Tartu rahulepingu 102. aastapäev kui Eesti iseseisvuspäev, Eesti Vabariigi 104. aastapäev.

Häädemeeste valla Eesti iseseisvuspäeva aktus toimub 23. veebruaril kell 11.00 Tahkurannas Konstantin Pätsi platsil. Olete oodatud!

Päev enne, 22. veebruaril, toimub Häädemeeste valla tunnustuste üleandmine Kabli Seltsimajas. Seoses koroonalevikuga ei ole see üritus avalik, kuid kindlasti kajastame meedias ülevaadet kõigist tunnustatutest. Soovin juba ette palju õnne kõigile, kes on osutunud väljavalituks, olles oma tööde ja tegemistega silma jäänud ja teisi rõõmustanud.

Talvised heitlikud ilmad on meid kõiki proovile pannud, ülepäevane erakordne lumerohkus ja libedus muudavad teehoole keeruliseks. Vallale hanke kaudu leitud lumetõrjetööde teostajad on kindlasti andnud endast parima, ehkki siit-sealt on kostnud ka nurinaid. Arvan, et antud teema puhul on vaja ka mõistvust ja kannatlikkust. Eks see ole meile kõigile õppetund, mida ja kuidas edaspidi paremini teha.

31. jaanuaril toimus vallamajas Rail Baltica töökoosolek, kus Rahandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rail Baltica AS, Rail Baltic Estonia, Skepast & Puhkim ja Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ esindajad tutvustasid Häädemeeste Vallavolikogu ja vallavalitsuse esindajatele Rail Baltica Pärnu maakonnaplaneeringu menetluse hetkeseisu. Ülevaade anti teedevõrgustikust ristumised Rail Balticuga, millised teed peavad jääma avatuks, millised on võimalik sulgeda või ümber suunata. Käsitleti kohaliku peatuse temaatikat, ökodukte ning nende haljasbufreid, kaevanduse uuringu loa taotlusi, Nepste looduskaitseala moodustamist. Vallapoolsed küsimused puudutasid Häädemeeste vallas vajamineva kaeveressursi mahtu, kompensatsioonimeetmeid, ökoduktide ja sildade ehitust, kokkuleppeid maaomanikega jm. Meie hinnangul on hetkel RB trassi ehitamiseks vajamineva maavara (eelkõige täite- ja ehitusliiva) maht menetletud ja menetluses olevate kaevandamislubadega kaetud, maavara vajaduse osas ootame planeeringu koostajatelt täpsustusi. Kaevandamislubade taotluste menetluses arvestame

jätakuvalt vallaelanike huvidega, eesmärgiks on igakülgsest mini-meerida maavara uuringu- ja kaevandamisaluste alusel kavandatavate tegevustega kaasnevad ebasoodsad mõjud.

Hoiame kätt pulsil, et suure projekti elluviimisel saaksid vallarahva ootused ja lootused arvestatud parimal võimalikul moel. Rahandusministeeriumi esindajate sõnul on Rail Baltica Pärnu maakonnaplaneering kavas kehtestada käesoleva aasta novembrikuus.

Muretsema paneb ebaselgus ja hajutus Häädemeeste vallaga külgnevasse Liivi lahte riigi poolt kavandatavate massiivsete mere- tuuleparkide planeerimisprotsessis. Seetõttu otsustasime pöörduda peamister Kaja Kallase poole, saamaks antud asjas selgitust. Kohaliku omavalitsusena mõistame riigi vajadust leida lahendusi tekkinud olukorrale energeetikasektoris, kus tootmisvõimsusi on vajaka, kuid meile jääb arusaamatuks uute tootmisvõimsuste planeerimise korrapäratus ja protsesside hajutus, kus iga taotleja tegutseb omaette, nägemata „suurt pilti“. Arvestades, et tänaseks on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teavitanud Häädemeeste Vallavalitsust kokku kuuest Häädemeeste valda puudutavate mere- tuuleparkide kavandamisest, on põhjust rahulolematuseks küll ja rohkemgi. Kõigi nende tulevaste tuuleparkide generaatorite koguarvuks on planeeritud kuni 775 tuulegeneraatorit ligi 1 000 km² suurusel merealal Liivi lahes. Vallavalitsus on esimeseks lüliks suhtlemisel kohaliku elanikkonnaga ja meil on väga keeruline anda adekvaatset ülevaadet toimuvast, kui iga meretuulepargi ala menetletakse eraldiseisvalt, samuti koostatakse eraldiseisvalt kõige nende alade keskkonnamõjude hindamine. Meie soovime, et kõigi meretuulepargi alade keskkonnamõjude hindamine korraldataks kogu merepargi alale koos, arvestades seejuures kohaliku kogukonna arvamuse ja huvidega. Vastasel juhul ei ole see hinnang objektiivne ega aktsepteeritav. Kõikide lähenemist, kohalike kaasamist ja kohalike huvidega arvestamist ootame ka ülejäänud protsessi osades. Samuti rõhutame massiivsete tuuleparkide kavandamisel kogukonnale arvestatava kaaluga toimiva kompensatsioonimehhanismi väljatöötamise ja kehtestamise vajadust.

Kevadepäev aprillikuus oleme koostöös SA Pärnumaa Arendus-

keskuse ja Pärnumaa Omavalitsuste Liidu meeskonnaga korraldama arendus- ja ettevõtluspäeva, mille raames tutvustatakse ettevõtjatele, mittetulusühingutele, haridusasutustele, ettevõtlushuvilistele, kohalikele omavalitsusele suunatud teenuseid, tegevusi ja koostöövõimalusi. Kavas on ettekanDED ja töötoad erinevatel teemadel, sh avaliku sektori koostöö, maakonnanstrateegia, rahvusvaheline koostöö, turundus, ettevõtluse arendamine – SAPA konsultatsiooniteenused, ettevõtluskubaatori võimalused ja muud ettevõtluskeskkonna teemad, vabakond ja noorte ettevõtlus ning rahvatervis ja turvalisus. Ürituse raames on kavandatud ka teemakohane ümarlaud.

Riiklik energiahüvitis on tekkinud energiakriisi olukorras mingigi leevendus. Elektri hüvitiste väljamaksmise osas on Häädemeeste vallas esimene riigi poolt esitatud toetussumma taotlejatele välja makstud. Veebruaril alguse seisuga on energiakulude hüvitamise toetust välja makstud 170 leibkonnale summas 34137,45 eurot ehk keskmiselt 200 eurot ühe taotluse kohta. Kõige suurem väljamakstud summa on nimetatud seisuga 1091,39 eurot ja kõige väiksem 11,90 eurot. Olime esimene vald, kes Rahandusministeeriumile teatas, et kogu eraldi on välja makstud ja ootame uut. Selle eest suur tänu meie tublidele sotsiaalameetnikele!

Alates veebruarist tõmmati Päästeamet Lääne päästeskuses koomale juhtimise poolt. Häädemeeste ja Kilingi-Nõmme komandod viidi ühise juhtimise alla ja alluvad nüüd edaspidi ühele pealikule. Ametisse jäeti Kilingi-Nõmme tuletõrjekomando juht, Häädemeeste tuletõrjekomando pealik Enno Teor paraku koondata. Suur tänu Sulle, Enno Teor, hinnalise panuse eest meie kohaliku päästekomando töösse ja inimeste abistamise eest!

Kuna 1. märtsil on vastlapäev, siis tehkem ilmastiku sobivuse korral sellel päeval pikad liud! 19. ja 20. sajandil ei tohtinud liulaskmisel ükski majapidamine puududa ja pikk liug pidi tagama peres linaõnne. Täna on sellest kombest säilinud üksnes arusaam, et liulaskmine on lihtsalt lõbus ja nauditav talvine tegevus.

Soovin teile kõigile toredat ja südamlitku Eesti Vabariigi aastapäeva!

Austusega

Külliki Kiiver, vallavanem

Häädemeeste Muusikakooli uus nägu

Jaauariku keskel sai peetud Häädemeeste muusikakooli uuendatud maja ava-aktus.

Takistustest hoolimata andsid õpilased lühikese ülevaatliku kontserdi, kohal olid mitmed külalised-tervitajad.

Maja aadressiga Pärnu maantee 32, kus muusikakool asub, on ehitatud umbes 90 aastat tagasi kauplusteks, rääkis kodu-uuri ja kauaaegne Häädemeeste muuseumi juhataja Tiiu Pukk. Kuna kauplemine ajapikku end ära ei tasunud ja ajad läksid segaseks, jäeti äri sinnapaika ja majas alustas tegevust kohalik haigla.

Sellest ajast pajatas oma pika elutöö seal teinud meditsiinitöötaja Hilja Hunt. Esialgu tassisid nad ämbritega vee majja sisse ja solgi majast välja. Kui veevärki paigaldati, oli elu seal „lust ja lillepidu“. Haiglas olid mitmed osakonnad, sealhulgas sünnitamisüksus. Küllap mitmed Häädemeeste inimesed teavad, et nad on just selles majas sündinud.

1994. aastal sai maja Pärnu maantee 32 endale kaks aastat tegutsenud muusikakool. Sellisele kokkuleppele jõudsid kooli asutaja ja pikaajaline direktor Rein Uusma ning tolle-aegne vallavanem Urmas Aava. Maja oli üsna õnnetus olukorras ja vallal ei olnud tollal raha

muuks kui katuse vahetamiseks. Mõne aasta pärast sai remondi õpetajate tuba.

Aastal 2019 uuendati ja soojustati hoone väljastpoolt.

Nagu aktusel rääkis ehitusabivallavanem Siim Suursild, oli just nõukogude ajal paigaldatud veevärk see, mis „aitas kaasa“ puit-ehitise määdamiseks, seepärast oli koolimaja remontimiseks viimane aeg. Maja oli nagu mäda apelsin – väljast ilus, aga seest täitsa pehme.

Õnneks oli just siis jagamisel Covid-19 fondi raha neile objektidele, millel oli olemas projekt, kuid raha puudumise tõttu tööd tegemata jäänud.

Ei möödunud aastatki, kui maja oli seest tundmatu uue, seda ka ruumide jaotuse poolest.

Nüüd on maja korras ja vastab igati muusikakooli soovidele. Kui jätkub huvilisi õppijaid, siis kasvab hoone väärtus veelgi.

Kevadepäev võtame uueks õppeaastaks vastu õpilasi klaveri, viiuli, puhk- ja näppepillide erialale. Võib-olla lisandub midagi veel. Nagu öeldakse, jälgi reklaami!

Tiia Soomre
kooli direktor

Näppepillide õpilased koos õpetajaga. Foto: Ants Järv

104.

Eesti Vabariigi aastapäeva

MÄLESTUSHETKED

Konstantin Pätsi mälestussamba juures
Tahkuranna külas
23.02.2022, kell 11.00

Pärgade asetamine monumendile

Sõnavõttud

Esinevad Uulu Segakoor ja Treimani laulukoor

Sõnavõttudest teatada 21. veebruariks
egle.vutt@haademeeste.ee, tel 58068636

Vallavolikogus otsustati:

20. jaanuaril

- Kultuuri-, spordi- ja noorsootöökomisjoni esimehe ja aseesimehe valimine
- Vallavara omandamine (Männiku põik, Laadi küla)
- Vallavara omandamine (Veski tee, Reiu küla)
- Vallavara võõrandamisest keeldumine (Supluskoha)
- Vallavara võõrandamisest keeldumine (Ujumiskoha)
- Vallavara võõrandamine enampakkumise korras (korteriomand Tamme, Massiaru)
- Projekti „Häädemeeste aleviku ühisveevärgi ja kanalisatsiooni süsteemide rekonstrueerimine ja laiendamine“ omoosaluse garanteerimine
- Häädemeeste Vallavalitsuse struktuuri ja teenistuskohade koosseisu muutmine
- Häädemeeste valla haridusvaldkonna arengukava ning tegevuskava 2019 kuni 2022 läbivaatamise ja muutmise algatamine
- Häädemeeste valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2018-2030 ülevaatamise algatamine
- Tunnustuste avaldamine
- Häädemeeste Vallavolikogu 29. märtsi 2018 määruse nr 14 „Vallavara valitsemise kord“ muutmine
- Häädemeeste Vallavolikogu 30. novembri 2017 määruse nr 3 „Palgajuhend“ muutmine
- Viidi läbi Häädemeeste valla 2022. aasta eelarve I lugemine

Vallavalitsuses otsustati:

5. jaanuaril

- Uulu Kultuuri- ja Spordikeskusele avaliku ürituse korraldamiseks loa andmine
- Avaliku ürituse korraldamiseks loa andmine, Häädemeeste Huvikeskus
- Ehitusloa väljastamine Kabli külas Kabli looduskeskus maaüksusele parkla rajamiseks
- Reiu küla Kadi tee 3 maaüksusele projekteerimistingimuste väljastamine
- Rannametsa küla Helgi maaüksusele projekteerimistingimuste väljastamine
- Teenuslepingu sõlmimine
- Teenuslepingu sõlmimine

12. jaanuaril

- MTÜ Võiste Külaseltsile avaliku ürituse korraldamiseks loa andmine
- Huvihariduse ja huvitegevuse kava kinnitamine
- Reiu küla Posti tee 10 kinnistule soojuspuraugu rajamiseks ehitusloa väljastamine
- Laadi küla Siimu tee 3 kinnistu üksikelamule kasutusloa väljastamine
- Ehitusloa kehtetuks tunnistamine
- Arumetsa külas Jõe katastriüksuse jagamine, sihtotstarvete ja lähiaadresside määramine
- Nõusolek olemasoleva tehnovõrgu kaitsevööndisse siderajalise paigaldamiseks
- Vaideotsus AS TREV-2 Grupp vades Häädemeeste Vallavalitsuse 09.11.2021 korralduse nr 649 kohta Nepste V liivakarjääris kaevandamisloa taotlusele arvamuse andmiseks
- Vaideotsus AS TREV-2 Grupp vades Häädemeeste Vallavalitsuse 09.11.2021 korralduse nr 650 kohta Nepste VI liivakarjääris kaevandamisloa taotlusele arvamuse andmiseks
- Esindaja nimetamine

19. jaanuaril

- Kasutuslubade väljastamine vee- ja kanalisatsioonitorustikele
- Kasutuslubade väljastamine vee- ja kanalisatsioonitorustikele
- Hajaasustuse programmi projekti „Tahkuranna, Põllu kanalisatsioonisüsteem“ aruande kinnitamine
- Hajaasustuse programmi projekti „Tahkuranna, Põllu veevarustussüsteem“ aruande kinnitamine
- Vallavara tasu eest kasutusse andmine
- Hooldaja ja hooldajatoetuse määramine
- Hooldaja ja hooldajatoetuse määramine

26. jaanuaril

- Võiste alevik Jaagu tn 5a kinnistu päikeseelektrijaamale kasutusloa väljastamine
- Leina küla Jõulumäe tervisekeskuse kinnistule soojuspuraukude ehitusloa väljastamine
- Laadi külas Aino katastriüksuse lähiaadressi muutmine
- Detailplaneeringu algatamine
- Detailplaneeringu algatamine
- Täiendava maamaksuvabastuse saajate nimekirja kinnitamine
- Urissaare külas Iloste katastriüksuse jagamine, sihtotstarvete ja lähiaadresside määramine
- Hajaasustuse programmi projekti „Tahkuranna, Vana-Poode veevarustussüsteem“ aruande kinnitamine
- Vallavara võõrandamine otsustuskorras
- Häädemeeste Eakate Kodu koosseisu kinnitamine
- Hanke korraldamine

Hajaasustuse programmi 2022. aasta taotlusvoor on avatud

Meeldetuletus taotlejatele

Riigihalduse ministri 15.12.2021 käskkirjaga nr 176 kinnitati hajaasustuse programmi 2022. a taotlusvoor avamise tähtpäevaks 1. veebruar 2022 ning taotluste esitamise tähtpäevaks 1. aprill 2022.

Hajaasustuse programm viiakse ellu Riigi Teatajas avaldatud riigihalduse ministri 22.02.2018 määruse nr 14 „Hajaasustuse programm“ alusel.

Programmi eesmärgiks on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning seeläbi aidata kaasa elanike arvu püsimisele neis piirkondades.

Hajaasustusega piirkond on piirkond, mille hulka ei kuulu:

- linnad asustusüksustena ja alevid, välja arvatud nende koosseisu kuuluvad saared;
- kehtestatud planeeringutes tiheasustusaladeks või kompaktses asustusega aladeks määratud alad, kus elab rahvastikuregistri andmetel taotluse esitamise aasta 1. jaanuari seisuga üle 50 inimese;
- veevarustussüsteemide valdkonna puhul piirkonnad, kus on toimiv ühisveevärgi või mis on vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse §-le 4 määratletud ühisveevärgiga kaetavaks alaks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava või planeeringu alusel;
- kanalisatsioonisüsteemide valdkonna puhul piirkonnad, kus on toimiv ühiskanalisatsioon või mis on vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse §-le 4 määratletud ühiskanalisatsiooniga kaetavaks alaks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava või planeeringu alusel või mis on

veeseaduse § 93 alusel nimetatud reoveekogumisala

Toetatavad tegevused

- majapidamises joogivee kättesaadavuse tagamine,
- elamu heitvee nõuetekohase kanalisatsiooniseerimist tagava süsteemi rajamine,
- aastaringiselt ligipääsetava juurdepääsutee rajamine,
- leibkonna vajadustele vastava autonoomse elektrisüsteemi rajamine (tingimusel, et majapidamine ei ole liitunud elektrivõrguga).

Toetuse taotlejale esitatavad nõuded

Taotleja alaline elukoht on taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist hajaasustusega maapiirkonnas asuv majapidamine.

Taotleja elukoht on rahvastikuregistri andmete kohaselt katkematu taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist majapidamine, millele projektiga toetust taotletakse.

Taotlejal ei tohi olla riiklike või kohalike maksude osas maksuvõlga, välja arvatud juhul, kui see on ajatatud.

Projektil võib olla ka kaastaotleja(id). Kaastaotlejale kehtivad samad tingimused, mis taotlejalegi. Kaastaotleja on füüsiline isik, kelle majapidamine saab lisaks toetuse taotleja majapidamisele kasu projekti tegevustest ja kes panustab rahaliselt (kaasfinantseering) projekti elluviimisele. Kaastaotlejaks võib olla näiteks naabri/naabrite majapidamine/majapidamised.

Toetuse andmise põhimõtted

Maksimaalne toetus programmist ühele majapidamisele on 6500 eurot. Programmist eraldatud toetuseks loe-

takse ka viiel eelneval kalendriaastal programmist saadud toetuse summa.

Iga valdkonna jaoks on ühele majapidamisele võimalik toetust saada programmist üks kord kuue kalendriaasta jooksul.

Toetust võib anda tingimusel, et taotluse esitamise päevaks on kohalik omavalitsus kinnitanud eelmise sama majapidamisega seotud projekti toetuse kasutamise aruande.

Taotleja ja kaastaotleja oma- ja kaasfinantseering peavad kokku moodustama vähemalt 33% projekti abikõlblikest kuludest.

Toetus moodustab kuni 67% projekti abikõlblikest kuludest.

Projekti ajalise kestuse arvestus algab toetuslepingu sõlmimisest ning projekti elluviimine peab olema lõppenud 31. oktoobriks 2023.

Taotlemine

Taotlused koos lisadokumentidega saab esitada Häädemeeste Vallavalitsusele alates 1. veebruarist 2022 kuni 1. aprillini 2022 digitaalselt e-posti aadressile haademeeste@haademeeste.ee või allkirjastatuna paberil aadressile Pargi tee 1, Uulu küla 86502, Häädemeeste vald.

Taotlusvorm, lisadokumendid ja programmi täpsemad tingimused on leitavad Riigi Tugiteenuste Keskuse veebilehelt <https://www.rtk.ee/meede-hajaasustuse-programm> ja Häädemeeste valla veebilehelt <https://haademeestevald.kovtp.ee/hajaasustus>

Lisainformatsioon:

Keskonnatöötaja Sirlil Pedassaar-Annast, tel. 444 8884 või 5855 9381, e-post: sirli.pedassaar-annast@haademeeste.ee

TEADMISEKS

Kojukande teenuseosutaja muudatus alates 01.02.2022

Alates 1. veebruarist hakkab pensionide, toetuste ja hüvitiste kojukandet teostama AS Hansab koostöös turvaettevõttega Viking Security. Pensionide, toetuste ja hüvitiste väljamakseperiood jääb samaks ja see on 5.–12. kuupäevani. Osade

klientide jaoks võib küll muudatuda senine kojukande kuupäev, aga nende inimestega võtab teenuseosutaja eraldi ühendust ning täpsustab uue kuupäeva. Teenuseosutaja tunneb ära Viking Security ametivormi ja töötõendi järgi

Häädemeeste Vallavalitsus otsib

TUGIISIKUT

kahele erivajadusega lapsele haridusasutustesse (Uulu lasteaeda ja Uulu Põhikooli)

Tugiisiku ülesandeks on

- olla ühele poisile toeks lasteaia ja/või ühele poisile koolis
- saata last teraapiates ja vabaajategevustes
- aidata kaasa lapse sotsiaalsete suhete loomisel haridusasutustes

Nõuded kandidaadile:

- hea kohanemisvõime
- sobivus laste keskkonda
- soovituslikult omab teadmisi erivajadusega lastest

Tugiisikuga sõlmitakse käsundusleping ning teenuse osutamise kestvus ja maht kuus lepatakse kokku vastavalt lapse(laste) vajadustele.

Lisainfo: Irma Vaher, irma.vaher@haademeeste.ee, +372 5915 1721

Volikogu esimehe Andrus Soopalu ja volikogu aseesimehe Lembit Künnapase vastuvõtud toimuvad neljapäeviti kell 14.00–15.00 Häädemeeste Vallavalitsuses.

Vastuvõtu palume eelnevalt registreerida helistades telefonidel:

**444 8890
446 4175**

**Häädemeeste Vallavalitsus (Pargi tee 1, Uulu küla);
Häädemeeste Teenuskeskus (Pärnu mnt 13, Häädemeeste).**

Rail Baltica projekt Pärnu maakonnas jaanuar 2022

2020. aastal alanud Rail Baltica projekteerimistööd Pärnu maakonna loigus lõppevad tänaste plaanide kohaselt 2023. aasta alguses. Soovime, et oleksite kursis, mida raudtee tööprojekti koostamine endast kujutab ja milliseid tegevusi seoses sellega antud piirkonnas läbi viiakse.

Tootsist Eesti-Läti riigipiirini ulatav projekteerimisloik (DTD3) on 94,5 km pikk ja hõlmab 9 raudteesilda, 15 maanteeviadukti, 7 raudteeviadukti ja 14 ökodukti ning koosneb kolmest alamloigust.

Projekteerimistööd teostab Baltimaade ühissettevõtte Rail Baltic Rail tellimisel ettevõtete OBERMEYER Planen + Beraten GmbH (Saksamaa) ja PROINTEC S.A. konsortsiumiga. Kogu ehituse, sealhulgas põhitrassi eest vastutab Rail Baltic Estonia. Enne ehitustööde algust toimuvad ka avalikud arutelud ja projektide tutvustamised valdades.

Projekteerimisega paralleelselt viiakse läbi keskkonnamõtjude hindamine (KMH), et leida raudteele parim asukoht ning optimaalsemaid tehnilisi lahendusi, mis arvestaksid nii loodus- kui inimkeskkonnaga. Keskkonnamõtjude hindamine toimub Tootsist kuni Eesti-Läti riigipiirini kulgevas projekteerimisloigus kahes osas.

Keskkonnamõtjude hindamise käigus selgunud võimalikud mõjud on võetud arvesse projekteerimise üksikasjades. Keskkonnamõtju hindamine peab tagama nii keskkonnamõtjudest lähtuva optimaalse raudteetelje asukoha, muldkeha kõrguse kui ka näiteks kuivenduslahenduse valiku, või hoopis kuivendamise vältimisega raudtee projekteerimise, et lõplik ehitusprojekt, mille alusel raudteed ja raudteeobjekte ehitama hakatakse, sisaldaks mõjude minimeerimist ning leevendusi.

Raudtee kulgemise ja täna planeeritud objektide asukohaga on võimalik tutvuda ka vastavas kaardirakenduses, mis asub <https://gis.railbaltica.org/portal/apps/webappviewer/index.html?id=5e16198d4016497dbfc826d3b99b1467>

Raudteelõik hõlmab:

- 9 raudteesilda,
- 15 maanteeviadukti,
- 7 raudteeviadukti
- 14 ökodukti

Projekteerimine koosneb erinevatest etappidest

- Uuringute läbiviimine
- Esmaste projektlahenduste edasiarenduste väljatöötamine lähtudes eelprojektist
- Põhiprojekti koostamine
- Tööprojekti koostamine

Mida tööprojekti koostamine endast kujutab?

2019. aastal alanud ja 2023. aasta alguses lõpeva projekteerimise jooksul viiakse raudteekoridoris läbi ehitusuuringud, keskkonnauuringud ning keskkonnamõtjude hindamine. Selle põhjal koostatakse raudtee alusehituse, pealisehituse ning raudteega seotud rajatiste ehitamiseks tööprojekti.

Projekti edukaks elluviimiseks on vajalik ka kohalike elanike panus - vaid nii saame luua projekti, milles on arvestatud kohalike elanike ettepanekutega.

Kaasame kohalikke elanikke, oma-

valitsusi ja kõiki olulisi huvirühmasid nii projektlahenduste väljatöötamise kui nende keskkonnamõtjude hindamise käigus.

Alamloik nr 1 - Tootsi-Pärnu

Asub nelja omavalitsuse territooriumil – Põhja-Pärnumaa vald, Tori vald, Pärnu linn ja Häädemeeste vald.

Viimase kahe aasta jooksul on antud loigul läbi viidud geoloogilised uuringud, topo-geodeetilised mõõdistustööd, hüdroloogilised uuringud, keskkonnalased uuringud, KMH programmi vastavaks tunnistamine, eelprojekti edasiarendus ja valminud on ka esmane põhiprojekt.

Novembris 2021 esitas projekteerija täiendatud versiooni põhiprojektidest. Antud põhiprojektid on hetkel Tellija ja ekspertiisi poolt läbivaatusel. Paralleelselt projektide täiendamise käib tihe koostöö kohalike omavalitsuste ja ametiasutustega ning kaasatud on ka kohalike elanikud, seda ennekõike ligipääsude kavandamisel. Kõikide eelduste kohaselt peaksid lõplikud põhiprojektid valmima 2022. aasta III kvartalis.

Samuti on koostamisel keskkonnamõtjude hindamise raport, mis eelduste kohaselt peaks valmima 2022 II kvartalis.

Kogu projekti valmimistähtaeg antud loigus on eelduste kohaselt 2023. aasta I kvartal.

Alamloik nr 2 – Pärnu-Kabli

Antud loik asub alas, kus Riigikohtu otsusega planeeringu lahendus tühistati. Riigihalduse minister otsustas 2020 aasta suvel jätkata Rail Baltica planeeringuprotsessi antud loigul ja mitte alustada uut planeeringut. Tööd algasid 2020. aasta sügisel alusuuringu koostamisega, milles võrreldi erinevaid trassialternatiive raudtee rajamiseks. Tööst lähtuvalt jätkati 2021. aasta algusest kuue kõige perspektiivikama alternatiivi võrdluse koostamist koos Natura 2000 hindamisega.

Võrdlustulemuste aruanne valmis 2021. aasta juunis, misjärel suunati see avalikule väljapanekule ning 2021. aasta septembris viidi läbi avalikud arutelud kõigis kolmes omavalitsuses.

Edasi jätkub protsess ühe koridori väljavalimisega, mis teostatakse peale Natura 2000 ja keskkonnamõtju strateegilise hindamise aruande eelnõu valmimist.

Edasi jätkub töö juba välja valitud trassialternatiiviga ning järgmised avalikud arutelud on planeeritud 2022. aasta kevadel.

Planeeringu kehtestamise eeldatav aeg on 2022. aasta IV kvartal, misjärel lõpetatakse ka ehitusprojekti koostamine ning keskkonnamõtju hindamine planeeringuga kehtestatud trassile 2023. aasta I kvartalis.

Alamloik nr 3 Kabli – EE/LV piir

Viimase aasta jooksul on antud loigus läbi viidud esmased geoloogilised uuringud, topo-geodeetilised mõõdistustööd, hüdroloogilised ja keskkonnalased uuringud ning eelprojekti edasiarendus.

Alustatud on põhiprojekti koostamisega, mille eeldatav valmimise aeg on 2022. aasta III kvartal. Põhiprojektiga paralleelselt teostatakse geoloogilisi uuringuid asukohtades, mis vajavad veel täpsustamist ning koostööd kohalike omavalitsuste ja ametiasutustega kaasatakse ka kohalike

elanikud, seda ennekõike ligipääsude kavandamisel. Lisaks on nimetatud loigus alustatud ka keskkonnamõtjude hindamisega.

Kogu projekt koos keskkonnamõtjude hindamisega valmib antud loigus tänaste plaanide kohaselt 2023. aasta I kvartalis.

Kohalikud peatused

Kohalik rongiliiklus annab rahvusvahelisele raudteele laiema kasutusvõimaluse. Kava kohaselt saab Eesti trassiosal olema lisaks rahvusvahelistele reisiterminalidele kaksteist kohalikku peatust. Raudteeäärsete asulate potentsiaal elupiirkonnana kasvab, sest kiire ja tõhus ühistransport toob suurtes keskustes asuvad töökohad kodule lähemale.

Septembris avaldatud ja tänaseks läbi viidud riigihanke tulemusena on lepingud sõlmitud kahe Põhja-Pärnumaa valla ja ühe Tori valla kohaliku peatuse detailplaneeringute koostamiseks ja uuringute läbiviimiseks. Tööde teostajaks on Skepast&Puhkim.

Novembri alguses kuulutas Rail Baltic Estonia välja ka riigihanke kohalike peatuste tüüpsete jaamahoonete ning Raplamaa peatuste projekteerimiseks, kus tunnustati edukaks arhitektuuri- ja inseneribüroo Novarc ning mille menetlus on lõpusirgel.

Kohalike peatustega seotud küsimustes saab ühendust võtta:

Rauno Lee, Rail Baltic Estonia kohalike peatuste projektijuht – rauno.lee@rbe.ee

Oluline teada

Nii nagu juriidilised isikud, võiksid ka füüsilised isikud olla valmis, et nendega võtavad ühendust kohalike omavalituste või Rail Baltica esindajad. Projekti edenedes ja täiustudes selguvad muudatuste vajadused ja uutele lahendustele on vajalik sellest mõjutatud osapoolte kooskõlastus. Lisaks võib muutuda maavajadus suuremate kohtobjektide ümbruses. Arvestada tuleb, et kohati muutuvad harjumuspärased liikumistrajektorid, sest rajatava kiirraudtee turvanõuded seavad viaduktidele rangemad tingimused.

Kas ja kuidas on arvestatud elamute juures olevate joogiveekaevudega? Mida peab selle jaoks tegema, et andmed oleksid projektis korrektselt kajastatud?

Rail Baltica trassikoridoris ning vahetus läheduses asuvad mitmed kinnistud, mille kaevud (puur- või salvkaev) ei ole lisatud Keskkonnaregistrisse ehk ei ole ametlikult registreeritud, kuid mis võivad olla puudutatud raudtee ehitusest. Kui kaevud ei asu registris, siis puudub projekteerijal ning keskkonnamõtjude hindajal täpne alginformatsioon ning puudub võimalus mõjude hindamiseks, sest alusinfo kättesaadavuseks on kasutatud valdavalt Keskkonnaregistri andmeid.

Seetõttu on ülioluline jälgida, et kõik puudutatud kaevud oleksid projektlahenduses kajastatud.

Kutsume üles kaevuomanikke vastavaid andmeid korrastama ning nende puudumisel edastama vajaliku info projekteerijale (RB Rail AS-le).

Juurdepääsuteed ehitusobjektidele

Rail Baltica rajatiste ehitustööde käi-

gus tagatakse elanikele ja kohalikele transpordile võimalikult väikeste takistustega liiklus.

Rail Baltica ehituse ajal tuleb ehitajatel tagada olemasolevate teede seisukord juhul kui neid kasutatakse veoteedena. Enne iga konkreetse ehituse algust kooskõlastab ehitaja kasutatavad veoteed tee omanikuga ja eelnev seisukord fikseeritakse. Ehituse ajal teeb ehituse töövõtja igapäevaselt vajalikke remonditöid sõidetavuse tagamiseks.

Rail Baltic Estonia on kaardistamas raudteetrassi ehitamiseks kõige sobilikemaid teid, mida kasutada materjalide transpordiks. Paraku tuleb tõdeda et raudteetrassile ei ole piisavalt suurtel riigiteedel juurdepääse ja paratamatult tuleb kasutada ka väiksemaid omavalitsusele kuuluvaid teid, kuid neid tugevdatakse enne ehitustööde algust ja vajadusel rajatakse ka ohutuse tagamiseks laiendusi.

Mida tähendab põhiprojekti koostamine raudteekoridoris ja vahetus läheduses maad omavatele füüsilistele ja juriidilistele isikutele? Millega tuleb arvestada?

Ennekõike tuleb arvestada, et projekteerijal on tarvilik ehitusuuringute teostamiseks pääseda ka tulevase raudteetrassi alla jäävatele kinnistutele ning sellega seoses palume inimestel koostööd selle võimaldamiseks. Projekteerijal on kohustus taastada peale uuringute teostamist olukord nagu see oli enne uuringutega alustamist.

Lisaks alustab projekteerija põhiprojekti etapis uute juurdepääsuteede lahenduste tutvustamist piirinaabritele, kelle juurdepääs oma kinnistule raudtee ehitusega muutub. Projekteerija kuulab ära ka piirinaabrite soovid seoses juurdepääsuteedega ning võimalusel arvestab nendega.

Küsimuste korral on soovitatud ühendust võtta kirjas antud kontakt- numbril.

Kuidas saavad inimesed veel ka täna selles protsessis osaleda?

Arvamuse avaldamine ja päringute või ettepanekute tegemine on võimalik läbi oma kohaliku omavalitsuse kui see on Rail Baltica projektiga seotud.

Osaleda on võimalik ka keskkonnamõtjude hindamise raportite avaliku väljapaneku käigus. Vastava loigu KMH raportit avalikustamisest teavitab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ja info on leitav veebilehelt www.ametlikudteadaanded.ee.

Millal lõpetatakse Pärnu loigus põhiprojekterimine?

Eeldatavalt 2023. aasta alguses.

Soovitame jälgida ka Rail Baltic

Maade omandamine

Omalvalitsus	Omandatav arv (tk)	Omandatav pind (ha)	Eraomand (tk)	Munitsipaalomand (tk)	Riigi omand (tk)	Eraomandist omandatud (2022 jaanuar seisuga)
Häädemeeste vald	44	87	19	16	9	8
Põhja-Pärnumaa vald	56	126	36	0	20	24
Pärnu linn	39	71	14	13	12	0
Saarde vald	0	0	0	0	0	0
Tori vald	81	147	55	4	22	22
Kokku	220	431	124	33	63	54

Estonia Facebooki lehekülge, et olla kursis kõigi projekti tegemistega.

Kellega peaksid inimesed ühendust võtma, kui neil on küsimusi seoses projekteerimisega, ristumiste ehitamisega nende valla territooriumil või maade omandamisega?

Rail Baltica kiirraudtee rajamise on kaasatud mitmed asutused, kelle vahel ülesanded jaotatud on. Selgituseks olgu toodud, et põhiprojekterimisega tegeleb Rail Baltica ühissettevõtte Rail Baltic Rail, ristumiste ehitamisega Rail Baltic Estonia tihedas koostöös Transpordiameti ja kohalike omavalitsustega ning maade omandamine on Maa-ameti ülesanne.

Rail Baltica projekteerimise ja ehitamisega seotud küsimustes Pärnu maakonnas võtke ühendust:

Kaur Laansalu, RB Rail AS põhitrassi projekteerimise projektijuht – kaur.laansalu@railbaltica.org
Ivo Laht, Rail Baltic Estonia põhitrassi projektijuht – ivo.laht@rbe.ee

Millega peavad arvestama maaomanikud, kelle kinnistud asuvad RB trassikoridoris ja kes soovivad raudtee trassi koridoris midagi ehitada või rajada?

Tuleb lähtuda kehtestatud Maakonnaplaneeringust.

Maakonnaplaneeringu seletuskirja punkt 3.3 sätestab "Raudtee ehitamiseks ning raudtee ehitamisest tingitud teedevõrgu ümberehitamiseks tuleb raudtee trassi koridor hoida ehitistest vabana."

Soovitame omavalitsustel jälgida ka Rail Baltic Estonia Facebooki lehekülge, et olla kursis kõikide jooksvate Rail Baltica tegemistega.

Lisainfot Rail Baltica projekti kohta leiate: rbestonia.eeinfo.railbaltica.org/ee

Maade omandamine

Maade omandamine toimub paralleelselt põhiprojekterimisega. Pärnu maakonnas omandatakse raudtee ehitamiseks eraomandist 124 maatükki.

2022. aasta jaanuari seisuga on neist 54 maatükki raudtee ehitamiseks omandatud. Maade omandamise menetlusi viib läbi Maa-amet.

Maade omandamisega seotud küsimustes võtke ühendust:

Katrin Rannama, Rail Baltic Estonia maakorraldaja-planeeringu tegevdirektor – katrin.rannama@rbe.ee

Häädemeeste rannas tehti ajalugu ja püstitati uus Eesti talisurfi kiirusrekord – 108,86 km/h

14. jaanuari külmal ja tormisel talvepäeval toimusid Häädemeeste ranna merejälil Häädemeeste talvised lahtised lohesurfi meistrivõistlused kiiruses ja kõrguses. Ilmaolud olid väga ekstreemsed, puhus loodetuul puhanguti 20 m/s ja merejälil valitsesid pidevalt muutuvad tingimused. Võistlejad pidid trotsima nii kiilasjääd, tugevat tuult, kui ka teele ette jäävaid lahvandusi ja aina suurenevaid veeloike. Kohale tulnuid polnud küll palju, aga see eest igast erinevast Eesti otsast! Kui suusa kiiruse ja kõrguse üldarvestuse klassis noppis topeltvõidu Rakverest pärit Raigo Piho, siis üks meistri tiitel lumelaua kiiruse klassis jäi ka koduvalda, Toomas Krivonogovi kaminasimssi kaunistama!

Kogu arvestus järgnev:

Suusad

1. Raigo Piho 108,86 km/h
2. Taho-Jaan Truus 107,35 km/h
3. Andre Tampõld 104, 22 km/h
4. Erkki Soosaar 83,88 km/h

Lumelauad:

1. Toomas Krivonogov 73,90 km/h
2. Egert Tammeleht 71,60 km/h
3. Aivar Kamm 66,56 km/h
4. Triina Trei 66,09 km/h

Kõrgushüpe (üldarvestus)

1. Raigo Piho 10,8 m
2. Triina Trei 7,7 m
3. Taho-Jaan Truus 7,0 m
4. Andre Tampõld 6,0 m
5. Toomas Krivonogov 2,2 m
6. Egert Tammeleht 0 m
7. Aivar Kamm 0 m

Võistlejad ise kommenteerisid nii:

Raigo Piho (Rakvere), MV kuldmedalid suusaklassi kiiruses ja kõrguse üldarvestuses

“Võistlus oli väga lahe, samas aukartustäratav ja adrenaliinirohke! Tulin Pärnu juba päev varem ja ütlen ausalt, raske oli öösel enne võistlust uinuda, sest mingi hirm oli alateadvuses. Püüdsin võtta asja mõistusega ja väga ettevaatlikult, kombates oma piire. Teadsin, et võiduvõimalus on suur, kuid rekordimõtet peas ei olnud. Kõik lihtsalt klappis nii hästi – jääolud, tuul, hea ja hooldatud suusk, pidev treening ja vaimne valmisolek – ja sealt tuli tulemus! Täna soovin kindlasti Triinat hästi korraldatud võistluse eest ning kõiki, kes me seal üksteist aitasime ja toetasime! Sündis ikkagi uus Eesti rekord ja me kõik tegelikult andsime sellesse oma panuse!”

Toomas Krivonogov (Häädemeeste) MV kuldmedal lumelauaklassi kiiruses

Kuidas võistluse idee sündis?

“Kõik sai alguse sellest, kui Raigo ja Andre pärisid 14. jaanuari tuule ja jääolude kohta. Koheselt tekkis meil Triinaga mõte, et kui juba Eesti esi kiirusehündid on maad nuhkimas, siis miks mitte üks korralik mõõduvõtt Häädemeestel korraldada. Sellest sündiski eksprompt – Häädemeeste Talvised Lahtised Meistrivõistlused – ette teatamis aeg 3 päeva!”

Kuidas võistlus läks?

“Kui suusamehed muretsesid, kuidas veelompidest läbi saada, siis minul lumelauaga seda muret polnud. Mulle tundus hoopis jääl hakkama saamine raskem ja need kartused osutusid õigeks, sest lumelaud on ikkagi lumel

Lumelaua kiiruse esikolmik

Kõrguse esikolmik

soitmiseks! Õnneks oli laidude peal suurest sulast veidi lund järgi ja sai ikkagi mingid tulemused kirja. Esi-koht tuli üllatusena ja kindlasti tuleks jääoludeks suusad ka muretseda. Väga äge võistlus oli ja tore oli näha, et nii-palju tõelisi kiiruse fanatte kohale tuli!

Taho-Jaan Truus (Põlva), MV hõbe suusaklassi kiiruses ja pronks kõrguse üldarvestuses

“Hommikune veetaseme tõus seadis kahtluse alla, kas üldse saab kuiva jalaga peale. Kõige hirmsam oligi jää-peale saamine. Seal olles oli juba puhas nauding! Võistluse esimestel katsetel oli max kiirus 92-97 km/h, alles eelviimasel katsel õnnestus maagiline 100 ületada, kell oli siis 14:42 ja võistlused juba lõpusirgel. Kõrgushüpete osas pidin ennast kõvasti tagasi hoidma, et mitte end katki kukkuda. Puhtale jääle on sama hea kui betoonile maanduda!”

Kas oli ka hirmus nii kiiresti sõita?

“Hirmu küll ei tunne, üle 70 km/h kiirusega tunned end üsna kindlalt, seal edasi suusk juba naljalt vibama ei hakka. Eelnev isiklik max kiiruse rekord pärines Võrtsjärvelt Jõesuust, mis oli 88,92 km/h. Ütleme nii, et kõige tähtsam on õige tuulega õiges kohas olla. Siseveekogud on küll harjutamiseks head, aga tulemused vormistatakse ikka merel!”

Egert Tammeleht (Häädemeeste), MV hõbemedal lumelauaklassi kiiruses

Väljas ilus päikesepaisteline ilm ja

Õnneks ei lasknud ma kahtlustel ja kõhklustel endast võitu saada ja otsustasin, et nui neljaks mina lähen sõitma nagunii! Kuigi võtsin oma kõige väiksema lohe, 6 m², ei olnud mul väga lihtne. Juba selleks, et kiiruse sõitmiseks piisavalt ülestuult saada, läks mul oma pool tundi tuule, lohe ja lauaga pidevalt võideldes. Peale seda õuduste kadalippu otsustasingi rohkem kõrgusele rõhku panna ja enamuse ajast üritasin võimalikult head hüpet kirja saada. Alles lõpus tegin oma ainukese kiirendussõidu katse, 66,09 km/h.”

Aivar Kamm (Tallinn) MV pronks lumelauaklassi kiiruses

“Võistlusele kogunesid vaid kogenud sõitjad, kõigil oli ka tormiks vastav varustus! Juba jää peale saamine oli ekstreemne: kalda pealt, kus oli väga vähe lund, lohega kõndimine 20 m/s tuulepuhangutega otse vette. Kui olid juba jää peale saanud, oli ohutum. Lumelauaga sai kohati isegi vee peal sõita, sest esines palju suuri lompe nii siin,ww kui seal.”

Andre Tampõld (Tallinn) MV pronks suusaklassi kiiruses

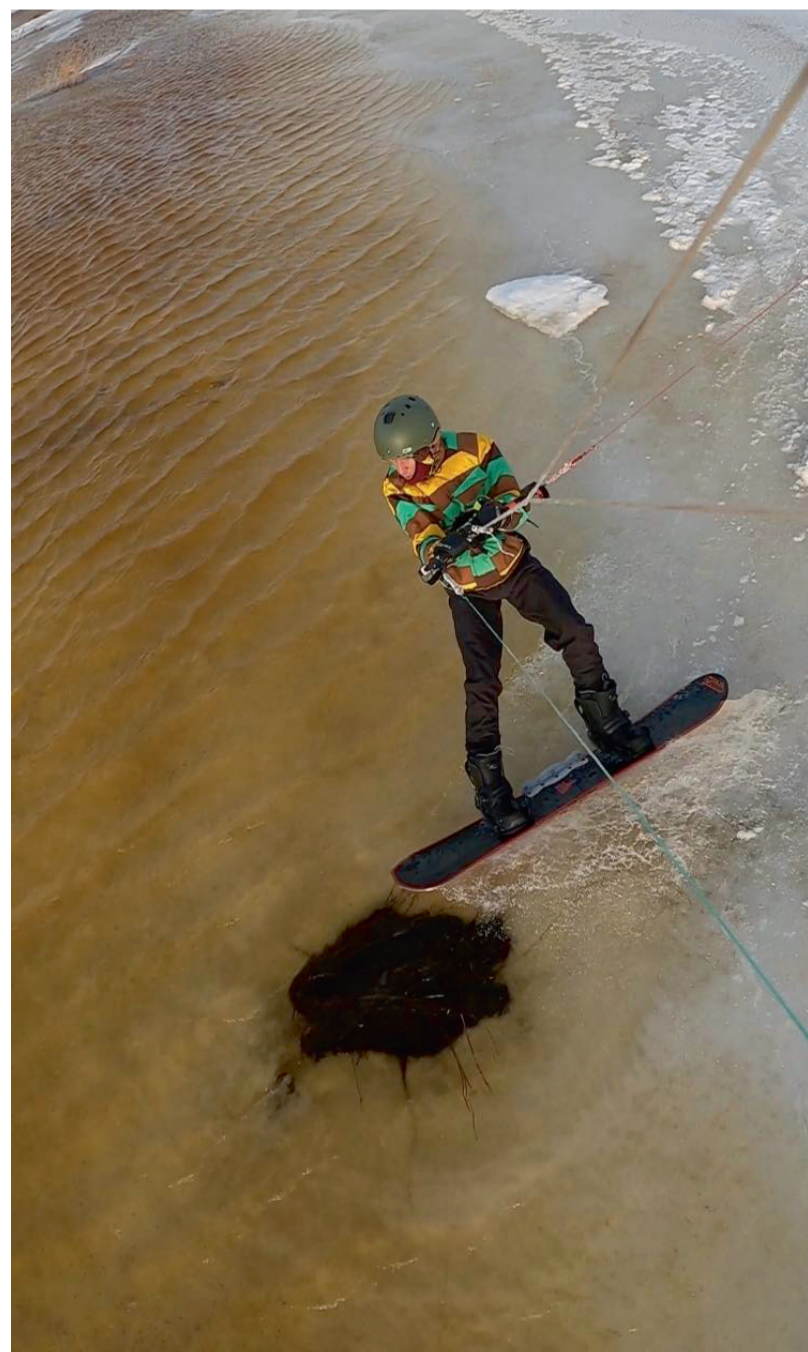
“Oioi, ma rõhutaks lohesurfi, kui väga loodussõbralikku ala ja siis tänaksin neid kauneid inimesi, kes lubasid meid oma maalapikesele, et merele minna ja siis seda Häädemeeste poes olevat kassapidajat, kes uuris medali kohta ja ütles: “108 km tunnis? See on ju tunniga Tallinnasse kiirus!”

Erkki Soosaar (Pärnu) MV neljas koht suusaklassi kiiruses

“Kuna olin esimest korda suuskadega kiirust sõitmas, siis päris täpselt ei teadnud, millega tegu saab olema sel-

listes tingimustes. Aga kui juba kohale sai tulnud, siis pidi ära proovima! Olud olid ohtlikud, puhangud ca 20+ m/s, kiirendamine toimus jääl ja veetaseme tõus liigutas kõike ehk siis rajal võis igasugu jäämügarikke ees olla ja juurde tekkida, lisaks veel suured veelombid. Raigol oli juba üle 100 km/h tulemus sõidetud. Panin kõige pisema lohe kokku ja otsisin kohta, kus kuiva jalaga kiirendusalasse saada, aga sellist kohta enam ei olnud ja ca 30 cm sügavune lomp tuli ületada suuskadega. Lohe lendu lastes oli see koheselt täiesti ülepurjes, ehk sikutas nagu segane ja veelombist läbi sõites käis korralik veepilv üle. Saapad vett täis ja ise ka läbimärg! Kiirendusalasse jõudes tuli aru saada, mis kohas saab kiirendada ja mis nurgaga üldse allatuult kiirendada, et suusa kant peaks ja sellistel kiirustel mitte mingil juhul ei kukuks. Lohe oli kogu aeg muidugi täiesti ülepurjes, pidurdada sai ainult suusa kandiga ja kiirenduse pidurdamiseks võis minna ca 75-200 m. Suures lootuses, et jääkamakaid pidurdusteel pole ja ilma kukkumata pidama saab. Kiirendusteel oli ka kohti lumevaaludega, mis hetkeks hoo maha pidurdasid ja tasakaalust välja viisid. Selline jõnksutamine 80 km/h kiirusel ei ole väga meeldiv. Parimaks tulemuseks sain 83,88 km/h, mis isenesest vägagi kiire, aga tol päeval nendes tingimustes otsustasin mitte rohkem riskida. Teiste poiste 100 km/h+ kiirendused olid muidugi muljetavaldavad ja kõik, kes nendes oludes kohale tulid, müts maha!”

Triina Trei ja Häädemeeste Surfiklubi

Aivar vahepeal vees. Fotod: erakogu

Tahkuranna kool

Jaauarikuu tegemised Tahkuranna Lasteaed Algkoolis

- Traditsiooniliselt on meie koolis jaanuaris kas matemaatikapäev või matemaatikanädal. Sel aastal oli matemaatikanädal. Klasiõpetajad tegid klassides erinevaid matemaatikaülesandeid, kehalise kasvatusõpetaja Kadri õpetas lastele vahetunnis arvudega seotud liikumismänge ja muusikaõpetaja Ulrika laulumänge.
- Eesti raamatukogud tähistavad sel aastal oma 100. tegevusaastat, aväirituse raames kuulasid koolilapsed 12. jaanuaril abivallavanema ettelugemist.
- Jaanuari viimasel nädalal võtsime osa digikoristamisenädalast. Igal päeval oli oma tegevus – failide korrastamine, postkastides kirjade kustutamine jne.
- Tervislik eluviis on meie kooli üks prioriteetidest. Kui on vähegi võimalus, kasutavad lapsed soodsat ilma selleks, et lihvida suusaoskust. Jaanuari viimasel päeval on meil plaanis olla värskes õhus, suusatada ja kelgutada. Sel kuul hakkas uuesti tööle tantsuring, ka seal saavad lapsed liikuda.

Tahkuranna kool

Liikumisvahetund

Muusikavahetund. Fotod: Anu Alloja

Häädemeeste lasteaed

Meie jaanuar

Päkapikud ära peitu pugesid, lapsed veel kord jõululuulet lugesid. Said kolmekuningapäeval kuused õue, jäid unistused kõigi meie põue. Jaanuar mõnus talvekuu – spordib keha, naerab suu. Õues suured lumevallid – käes meil kindad, kaelas sallid.

Suusad-kelgud kaasas lastel – ainult mäele minna laske. Vallavanem külas käis, talle meeldivat meil näis. Jaanuar kiirelt möödus nii, nagu hetk või kiire viiv.

Häädemeeste lasteaia pere

Talverõõmud lasteaias. Foto: Keiri Kallas

Uulu lasteaed

Talverõõmud Uulu lasteaias

2022. aasta algus on Uulu lasteaias palju rõõme pakkunud toredate talveilmaga. Tasa-kaalu mõttes on see sama talveilm ka murelikuks teinud, sest toredad lumememme tegemise ilmad on samas märjad, niisutades läbi kõik laste ninaalused ja riided, kiire liu-laskmine kelgumäel tähendab libedust ka kõnniteel ja treppidel.

Ometi on tänu lumele saanud lapsed piisavalt kelgutada ja lumisel metsamatkal käia

imetlemas talvise metsa võluisid. Lumega sai peetud ka korralik talispordipäev, mida lasteaia liikumisõpetaja Alis ja muusikaõpetaja Piret eest vedasid. Talispordipäeval oli võimalus rassida kelgumäe „slaalomi” rajal, ajada lumerajal hokikeppidega palli taga, ronida osavasti sik-sakitades nõõride alt läbi, visata rõngastega täpsust. Auhinna vääriliseks tunnistati kõik spordipäevast osavõtjad! Talvine õuesport jättis enamusele lastest vahvad elamused, mis hiljem piltidena mälestusteks joonistati.

Talv on lõbus aeg ka lumememmedele – neid kerkis lasteaia hoovile terve perekond. Lumememmede naabruses elavad prisket elu aialinnukesed, keda lapsed koos õpetajatega järjepidevalt toitmas käivad.

Kui Jaanimardikate lastel oli erinevate ametitega tutvumise nädal, siis käidi külas pesulaos, tutvumas perenaise Aljona vastutusrikka tööga.

Üle väga pika aja leidis lasteaias aset ka üks rõõmus suursündmus – lasteaeda väisas teater Rõõmulill, kes tõi lasteaia pererele kaasa etenduse „Üks nõiduslik lugu”. Lapsed käisid etendust vaatamas Uulu spordihoone suures saalis, kus jätkus ruumi igale põnnile. Teatripsikust said nakatatud Jaanimardikate rühma lapsed, kes lavastasid ka ise oma rühmas etenduse „Unine Sofi”, mis õpetab lapsi mõistma, et me muutume pidevat paremaks, kui oskame õigesti kasutada oma keha, südant, mõistust ja hinge.

Uulu lasteaia õpetajad

Talispordipäev Uulu lasteaias

Jaanimardikate rühm tutvumas perenaise tööga. Fotod: Aire Rea

Tahkuranna lasteaed

Jaauar Tahkuranna lasteaias

Aasta esimene kuu on imekiirelt mööda saanud.

Nagu meil juba aastaid kombeks, pühendasime jaanuari alguses nädala (Päikesekiire rühm koguni kaks) talispordile ja talvelõbudele. Oli kelgutamist, hokit, kelguedu, täpsusviset, lustakaid võistlusi. Spordinädala lõpetuseks sai iga osalenu diplomi ja energia taastamiseks meele- ja suupärase üllatuse.

Raamatukogude aasta alustuseks jagas Ülle Toomla meiega linki, kus Häädemeeste Vallavolikogu esimees Andrus Soopalu luges ette katkendi Piret Raua raamatust „Tobias ja teine B”.

Päikesekiired uurisid lähemalt loomaaialoomade eluolu. Aknast paistsid laste endi meisterdused ja pehmete mänguloomade väljanäitus. Kas teie näiteks teate, kes on see loom, kes elab vees, tal on ümmargused silmad ja vurrud? Õige vastus: Vesikiisu (allikas: noorema rühma laps).

Rannakarbid sukeldusid sügavamalt tervisemaailma. Arutleti, missugused tegevused on tervisele kasulikud, missu-

Sellised oleme seestpoolt. Foto: Maike Lääne

Kus lund, seal lükkajaid. Foto: Maike Lääne

Maailma loomade näitus. Foto: Signe Ööpik

gused kahjulikud. Uuriti luustikku ja kogu seda siseorganite süsteemi. Põnev oli küll, aga: „Ei-ei-ei! MINA küll arstiks ei hakka! Vaata, väljastpoolt võib inimene ju väga ilus olla, aga seestpoolt – juuuuuuh!”. Nii kõlas ühe koolieeliku filosoofilise maiguga mõtteavaldus.

Ühesõnaga: meil oli sportlik, hariv ja lõbus aasta algus. Püsigem terved ja toogu Sinine Vesitiiger kõigile parimat!

Tahkuranna lasteaia pere

Raamatukogude aasta 2022 avamine Häädemeeste Raamatukogus

Meeste Käsitöö aasta näitus raamatukogus

Häädemeeste Raamatukogu vahetas aastanumbri ja näituse väljapaneku.

Meeste Käsitöö aastale pühendatud näitus tekitas huvi raamatukogu naislugejate seas ja pani rohkem märkama meeste tehtud töid, mis töötoas ja kuuri all valminud.

Üles olid seatud praktilised sepistatud kaunistusi ja tööriistu Kalju Allikase sepikojast Pulgojalt,

erilised merest välja uhitud ajupuidust valminud tarbeesemed, mis olid meisterdatud Rannametsa mehe Norbert Nikopensiuse poolt.

Herko Leemendi Puust Disaini töötoas valminud päiklipoost elutoalaud tõmbas näitusel pilke ja näitas meistri oskuseid.

Raul Lorents Suurkülast on puutöö tegemisel valinud väga praktilise suuna ja nii on tema valmistatud postkastid, lillekastid ja köögi tarbeesemed ammu siinkandis teada-tuntud ja kasutusel.

Argo Männik, kes on õppinud metallitööd, on end läbi aastate täiendanud mitmekülgset, temalt sai näha erilisi suuri looduslähedasi puidust seinapilte.

Teno Männik vaatab asju just taaskasutuse pilguga. Nii mõnigi eriline õlilamp on saanud külge lüliti ja vanaaegset valgustit saab kasutada palju tänapäevasemalt.

Tõnis Luik, kes on selgeks õppinud sepatöö, teostas õpitu praktilisteks majapidamise tar-

Häädemeeste vallavanem Külliki Kiiver ja abivallavanem Ants Järv avasid Raamatukogude aasta Häädemeeste Raamatukogus. Foto: Kai Ein

veteks.

Nii mõnigi näitusel olnud meisterdus leidis tee uude majapidamisse.

Näituse korraldamisel olid kaasategevad Häädemeeste Seltsimaja juhataja Aigi Treumuth ja Pärnumaa Rahvakultuuri koordinaator Aire Koop. Aitäh!

Raamatukogu aasta avas rändnäitus „TEEL MEISTRIS“

Raamatukogu aasta ja näituse avas vallavanem Külliki Kiiver ja abivallavanem Ants Järv.

Näitus on innustuseks noortele tegijatele, kes on endas alles avastamas isetegemise huvi. Kindlasti on seda põnev vaadata

õpilastel ja algajatel käsitööhuvilistel.

Raamatukogu jaoks tähtsal aastal, oleme plaaninud Hää-

Raamatukogu direktor Mai Sepp, vallavanem Külliki Kiiver, raamatukoguhoidja Kai Ein näituse avamisel. Foto: Ants Järv

demeeste Näiteringi 120. juubeli tähistamiseks fotonäitust. Kindlasti esineb näiteringi aasta jooksul raamatukogus, jälgige reklaami.

Raamatukogus kui infoasutuses on alati võimalik kasutada internetiteenust ja WiFi, teha koopiaid, lamineerida, skaneerida, välja trükkida dokumente, kasutada e-riigi teenuseid (rahvaloendus, COV-tõend).

Siin saab lugeda ja laenutada uut kirjandust, raamatukogusse on tellitud mitmed huvitavad ajakirjad ja ajalehed. Praegusel keerulisel ajal on kasvanud vajadus koduteeninduseks, kus raamat jõuab otse lugeja uksele. Raamatukogu on teisipäevast laupäevani. Olete oodatud.

Mai Sepp

Häädemeeste Raamatukogu
direktor

Tere, raamatusõbrad!

2022 on raamatukogude aasta! Raamatukogu kodulehelt on võimalik kuulata Häädemeeste valla vallavanema Külliki ja volikogu esimehe Andrusse tervitusi raamatukogude aastale videosilla teel.

Raamatukogude aasta avasime 12. jaanuaril kell 12.00 kolmanda klassi õpilastele kolmanda klassi õpilastega laste lugemispesas. Elina luges lastele katkendi raamatust „Tobias ja teine b“. Esineda said kõik osalejad. Ettelugemise tekstid olid raamatutest „Tobias ja teine b“ ning „Mitte ainult minu tädi Ellen“.

Nukitsa konkurs

Raamatusõbrad vaatasid näituste riivil Nukitsa konkursi raamatuid ja lubasid hakata valima lemmikkirjanikku ja -kunstnikku.

NB! Häälendada saavad kõik 6–13-aastased lapsed Uulu Raamatukogus ja Eesti Lastekirjanduse Keskuse kodulehel 23. veebruarini.

Ajaradadel

Jaanuaris toimus raamatukogus koduloolaste klubiõhtu. Sündmus algas vallavanema Külliki tervitusega raamatukogude aastale videosilla teel. Koosviibimisel kogusime mõtteid EV aastapäeva näituseks.

NB! Raamatukogus on saadaval Pärnumaa lugemisingo piletid.

Head lugemist ja loosiõnne!

Head raamatukogude aastat kõigile!

Helje Pulk

Uulu Raamatukogu
juhataja

Ajaleht Liiviranna käis uudistamas Häädemeeste muuseumis

Häädemeeste muuseum on piirkonna ajalugu ja kohalikkultuuripärandit talletav vallale kuuluv muuseum. Muuseum alustas tööd Häädemeeste vanurite majas 1991. aastal, alates 2004. aastast sai muuseum ruumid vanasse koolimajja, mis algselt oli ehitatud mõisa kõrtsiks. Muuseumile pani aluse pikaajaline muuseumi juhataja Tiiu Pukk. Häädemeeste muuseumis on rohkelt koduloolist kirjandust. Tuntud isikute elulugude kogud, palju mereteemaatilist ja purjekatega seotud ajaloolisi esemeid ja kirjutisi. Muuseumil on samuti arvestatav ja erilmeline maalikogu.

Häädemeeste muuseum on alates 2021. aasta septembrist suletud, tegetakse kolimisega ja ekspositsiooni loomisega uues majas.

Pikksilmi oleme oodanud Häädemeeste muuseumi avamist uutest ruumidest.

Kaire Käärva muuseumi juhataja, kui kaugele olete oma tegemistega jõudnud?

Kolimisprotsess on olnud põnev ja aeganõudev. Museaalid ja kogud on nüüdseks enamuses kolitud uude avatavasse muuseumisse asukohaga endises Häädemeeste vallamajas, kus paikneb ka teenuskeskus. Uue ekspositsiooni kujundamisel on olnud abiks kujundaja Indrek Aija Pärnu muuseumist. Huvitavat ja ääretult olulist koduloolist väärtusega materjale sai läbi töötatud ja uus ekspositsioon tuleb mitmekülgne ja informatiivne. Esemed ja arhiivimaterjal, mis ei mahtunud praegusesse ekspositsiooni säilitame ja hoiame hoolega. Ekspositsiooni osa on jõudmas lõpusirgele nii, et maja avamine toimub veebruaris teises pooles ja märtsist alates on oodatud külla kõik huvilised. Pikemalt muuseumi ekspositsiooni teemadest ja olulisematest museaalidest räägime järgmises vallalehes, kui maja on ametlikult avatud ning on teada muuseumi lahtiolekuajad.

Aasta algus Uulu ja Võiste noortekeskuste

Vaadates jaanuarisse, siis kuu möödus pisut rahulikult kui eelnev kuu. Ka meie tähistasime Uulus kolmekuningapäeva jõulukuuse väljaviimisega. Uulu Kultuuri- ja Spordikeskuse ees toimus väga viinge kuuskede põletamise üritus, kus esinesid tuleshowga tuleteater Zerkala ja rahvatantsurühm Tuurit-Tuurit tantsis lume lendlema. Üritust käisid nautimas nii täiskasvanud kui ka lapsed. Sooja teed ja küpsist pakkus külalastajatele seiklusringi juhendaja Norman Talson.

Võiste Noortetoe noored alustasid uut aastat väljasõiduga Pärnusse uisutama. Ilm oli talviselt karge, aga noortel oli väga tore ja ka noorsootõtaja sai üle mitme aasta uisud jalga. Sel kuul avastasid noored enda jaoks uue põneva tegevuse – Kuldvillaku mängimine.

Oleme noortekeskustes taaskord kokanud – Uulu lapsed said ise teha pannkooke ning kõik noortekeskuses viibinud lapsed said neid koos süüa. Võiste noortega meis-

Võiste noortetoe lapsed Pärnuses uisutamas. Foto: Anu Liiva

terdasime veel jõuluteemalise piparkoogimagustoidu, et nautida seda ilusalt talvist aega.

Uulu noored tegid lastega ka erinevate kujunditega seepe, mille sai koju viia ning nii mõnigi tahtis südamekujulise seebi oma emale kinkida. Võiste noortel seebitegu alles veebruaris ees ootamas.

Uulus on noortele meeldima hakanud filmiõhtud, kus üheskoos sätitakse noortekeskus mõnusaks kinosaaliks ning popcorni nosides vaadatakse filme.

Nii Uulus kui Võistes toimuvad lauamängude turniirid, kuna need on väga popid, siis mingi hetk tuleb kaks selts-

konda ühendada ja omavahel võistlema panna.

Ootame väga veebruari, sest siis saame tähistada jaanuaris 11. aastaseks saanud Võiste noortetoe sünnipäeva koos sõbrapäeva peoga!

**Noorsootõtjad
Elina Pea ja Anu Liiva**

“Massiaru vaikus on kerge, see avab mõistuse, on kutsuv”

Artikkel on pühendatud Jan Ritsema mälestuseks Massiaru küla ja Massia inimeste poolt.

10. oktoobril 2021 lahkus meie hulgast Jan Ritsema. Ritsema eestvedamisel avati 2016. aastal Häädemeeste vallas Massiaru vanas koolihoones mõttekoda-uurimiskeskus Massia, kus kunstnikud on saanud eksperimenteerida, mõelda ja pühenduda nii oma loomingule kui ka ühiskonna probleemidele lahenduste leidmisele. Viie aasta jooksul on külastanud Massiat väga suur hulk kunsti- ja kultuuritegelasi.

Hollandi päritolu Jan Ritsema sündis 13. märtsil 1945. aastal. Ta töötas lavastajana kogu Euroopas. Jan oli lavastaja, keda ei huvitanud teatri tavapärased nähtused, nagu illusioon või lavastuse kirjanduslik jõud. Ta tegi teatrit, mille keskmes kohtusid mõtlemine ja esinemine. Jan Ritsema teatriuudendused algasid juba 80ndatel ning muutsid Madalmaade ja kogu maailma teatrit, tantsu ja üldiselt etenduskuunste. Laval huvitasid teda mõtlemisvõimelised ja mõtlemist ärgitavad kehad: teater peab olema koht, kus näitlejad ja publik saavad koos mõelda. Ta on lavastanud William Shakespeare'i, Bernard-Marie Koltès'i, Elfriede Jelineki ja Heiner Mülleri tekste, dramatiseerinud James Joyce'i, Virginia Woolfi ja Rainer Maria Rilke teoseid ning tantsinud Jonathan Burrowsi, Boris Charmatzi ja Meg Stuarti lavastustes.

Jan Ritsema oli ka etendaja, organisator, toetaja ning lihtsalt kunsti ja kunstnike eest kõneleja ja abistaja. Võib-olla veelgi tähtsam on tema panus etenduskuunste haridusse, eelkõige Anne Teresa de Keersmaekeri ja partnerite poolt loodud P.A.R.T.S tantsukoolis, kus ta töötas kokku 12 aastat.

56-aastasena alustas ta ka tantsija karjääri alustades koostööd Jonathan Burrowsega. Nende esimene koostöölavastus “Weak Dance Strong Questions” oli üks esimesi külalissetendusi Tallinnas Kanuti Gildi Saali esimesel hooajal 2002. aastal. Sellest algas tema side Eestiga. Esimesele järgnesid ülesastumised Baltoscandali festivalil ning NoTaFe festivalil Viljandis. Jan Ritsema klaverikontsert NoTaFe-l on legendaarne.

1978. aastal asutas Ritsema Ams-

Jan Ritsema. Foto: Sepideh Ardalani

terdamis kirjastuse International Theatre Bookshop, mis on avaldanud enam kui 400 raamatut.

2006. aastal asutas Ritsema Prantsusmaal Saint-Erme'is alternatiivse kunstnike loomemaja Performing Arts Forum (PAF), mida juhtis kuni surmani. Seda kunstnike enda poolt kureeritud loomemaja külastab aastas umbes 700 loovisikut üle maailma, kes vahetavad seal teadmisi, kogemusi ja arendavad üheskoos erinevaid projekte.

Jan pidas väga oluliseks inimeste omavahelist head läbisaamist. Ta oli idealist, kelle siiras soov ja unistus oli muuta maailm paremaks paigaks. Kui inimesel on raha parimate arstide jaoks ning tema lapsed saavad käia väga heas koolis, siis Jani sõnul oleks ju täiesti arusaadav, kui ta sooviks sarnast olukorda kõikidele inimestele ning tegutses selle nimel.

Massia rajamisel oli Jani jaoks oluline ka hea suhe kohaliku kogukonnaga. Maja oli kogukonna liikmete jaoks kogu aeg avatud. Jan Ritsemale meeldis Massiaru. Tema sõnul oli Massiaru vaikus väga eriline: “Sageli võib vaikus, sügav

Foto: Beno Odo Polzer

vaikus, olla ängistav, kuid Massiaru vaikus on kerge, see avab mõistuse, on kutsuv. Me oleme väga õnnelikud, et seal asuda saame.”

Massiaru küla ja Massia inimesed on Janile tänulikud.

13. märtsil algusega kell 15.00 toimub Massias Jan Ritsemale pühendatud mälestusõhtu. Täpsemat infot saab peagi Massia kodulehelt ja Facebookist.

* Artikli koostamisel on kasutatud Heili Sibritsa intervjuud Jan Ritsemaniga Pärnu Postimehes 22. septembril 2016. a ning Andrus Kallastu ja Priit Raua materjale.

Häädemeeste Miikaeli kiriku uued ukсед

Häädemeeste Miikaeli kiriku peauksed olid veel möödunud sügisel nukras seisus, kobrutavate paksude värvikihtide ning detailide vahele oli uuristanud oma käiguteed vihmavesi, mädandades puitu. Piit ja Pross OÜ töömehed võtsid ukсед algdetailideks lahti, asendasid läbipehkinud detailid uutega, plommisid. Oma algsest asendist tublisti allapoole vajunud leng tõsteti tungrauaga õigesse asendisse tagasi, valmistati uus tammest lävepaku. Värskenduskuuri said väravad ja mõni aeg tagasi paigaldatud sobimatu lukk sai asendatud sobivamaga. Metalldetailidega tegi suure töö sepp Tõnis Luik, peagi saab uste kohale paika ka tema poolt valmistatud varikatus.

Maakivist kirik sai valmis 1874. aasta mihklipäeval (sellest ka pühendus peangel Miikaelile), üsna samaaegselt Häädemeeste õigeuskirikuga. Kiltkivist katuse ehitust sponsoreerisid kohalikud laevaomanikud. Kiriku siseustel ning interjöörides on toredaks kujundusvõtteks nn talupoja-aaderdus oma lihtsustatud ja omapärase tõlgendusega puu(süü) maalimisest.

**Piit ja Pross OÜ
Arhitektuur ja restaureerimine**

Vana uks ja uus uks. Fotod Piit ja Pross OÜ Arhitektuur ja restaureerimine kogust

Häädemeeste Eakate Kodu ootab oma sõbraliku kollektiiviga liituma

HOOLDAJAT

Ootame Sind oma meeskonda, kui oled

- kohusetundlik
- empaatiavõimeline
- usaldusväärne
- valmis vahetustega tööks
- valmis füüsilise ja vaimse koormuse talumisega
- koostöövõimeline

Pakume Sulle

- stabiilset sissetulekut
- toetavat ja sõbraliku meeskonda
- huvitavat ja vaheldusrikast tööd
- paindlikku töögraafikut
- kaasaegseid töötingimusi ning -vahendeid
- töötamist osalise tööajaga
- väljaõpet kohapeal

Kasuks tuleb erialane haridus, eelnev töökogemus.

Kandideerimiseks palume saata CV eakatekodu@haademeeste.ee või Lasteaia tn. 1, Häädemeeste, 86001, Pärnumaa. Lisaküsimustele vastame telefonil 5819 0594.

Häädemeeste Eakate Kodus on aasta käima läinud viirust trotsides ja taas vanade tutavatega ning harjumuspärase tegevustega.

Õpetaja Tauno Luteri kiriku jumalateenistust pidamas

Isa Ardalion, Õigeusu kirikus kolmekuningapäeval Eakate Kodus. Foto: Tea Raap

Muraka talust

„Muraka” talu on Aru- metsa küla üks vanemaid. Võib-olla isegi kõige vanem. Asub see kohas, kus kõige kergem oli üle luite pääseda. Aga ületades luite, tuli veel ületada Arumetsa oja. Siis sai alles põllutegemisele mõelda.

Talu nimi – „Muraka” – viitab sellele, et see polnud just väga kuiv koht. Naabertalu – „Laanesoo” – oli veelgi märjem. Siit võis veel 50 aastat tagasi üksikuid jõhvikaid leida. Tuntuks tegi koha Peeter Laredei oma luulevihuga „Laululind Laanesoo lepikust”. Aga „Laanesoo teed” enam ei ole – on „Kleini tee”. Miks? Talu on ju alles!

„Muraka” idapoolne talu kandis nime „Nõmme”. Asus praeguse paisjärve kohal, kus maapind kõrgem ja liivasem. Hooned põlesid pisut üle 100 aasta tagasi. Hooneid samas mahus ei taastatud.

Häädemeeste õigeusu kiriku valmisest möödub tänava 150 aastat. Ehitamiseks vajalikud tellised valmistati „Muraka” talu põllul. Välitõnki koht oli valitud oskuslikult. Savi, liiv ja vesi – kõik kohepeal olemas. Ehitusplats kilomeetri-poolteise kaugusel. Tee sinna aastaringi läbitav – kuiv ja liivase pinnasega. Ületades Häädemeeste jõe, kus veel 1950ndal oli korralik sild, sai nii mõisa kui kiriku ehitusplatsi juurde. Aga Häädemeeste jõe ületamiseks oli veel teine võimalus. Õigeusu surnuaia kohal on jões koolmeikoht. Saab jões läbi sõita. Praegu on seal jalakäiate sild, mis pole just turistlik vaatamisväärsus. Kui

nihutaks pisut silda, saaks jões järele läbi sõita.

Kiriku ehituseks mõisa ja maantee ristmikul oli ruumi laialt. Sinna mahutusid nii preestrimaja kui ka kihelkonnakoolimaja. Haljastuseks istutatud puud on nüüd suureks kasvanud ja moodustavad toreda pargi. Ka lähikümbruse männik on veel rüüstatamata. Üldse – üks looduslikult nauditavamaid paiku siinkandis.

Aga on ka teistsugust. Nõukogude aja lõpul oli maaga kitsas. Siis üks saarlane ehitas kiriku juurde viivale teele maja. Ja oligi mitusada aastat vana teega „bizdets”. Kui polnud enam teed, polnud ka silda enam vaja.

„Muraka” talu nimi kerkis järele esile 1936. aastal, kui talu peremees leidis korvijuurikaid otsides hoopis kolm kg hõbedat. Leidja teatas, kuhu vaja. Tuli asjatundja, kes hindas leiu. Peremees sai leiutasu summas, mille eest sai osta vedruvankri. Küllap esimene sõit uue sõiduriistaga tehti kirikusse. Ja süüdati tänuküünal kõige tähtsama pühaku pildi ette. Samas sai uhket sõiduriista tutvustada ka kirikuliste.

Nüüd, 85 aastat hiljem huvitusin, mis rahast saanud? Selgus, et raha polegi „laiaks löödud”, vaid on pealinna ülikoolis raudkapis „seitsme luku taga”. Huvitav seegi, et aarded tegi üks meie nimekamaid arheolooge Mauri Kiudsoo oma kõrgkooli diplomitöö.

Sulev Kasvandik

SPORDIÜUDISED

Suusaklubi Jõulu noorte tublid tulemused vabariiklikus Alexela suusasarjas

Laupäeval 8. jaanuaril peeti Valgehobusemäel Albus Alexela noorte suusasarja teine etapp. See sari, kus osalevad kogu Eesti parimad noored suusatajad, annab hea võrdlusmomendi teiste suusaklubide noortega: näitab ära kus on treeningtöö täkkesse läinud ning millega on vaja veel vaeva näha.

Meie suusaklubi lapsed olid tublid. Võistlusformaadiks oli sprint klassikalises tehnikas.

M14 klassis tõi koju pronksise auhinna (3. koht) Teet Järvoja ning tubli 5. koha sai kirja Rico-Marcus Luik

N11 klassis saavutas Maria-Emilia Luik 6. koha ning Lisanna Kasenuurm 9.koha.

M11 poistest oli Tormi Pajusalu 5. ning Kustav Klein 8., Ott-Karl Talvik 15. ja Mihkel Kuuskmann 20.

N12 klassis saavutasid meie tüdrukud järgnevat kohad: Nele Lohk 10, Madleen Luik 11 ning Silleriin Allikivi 16.

M12 poistest olid Martin Kuuskmann ning Remo Teearu vastavalt 17. ja 18.

Teet Järvoja. Foto: erakogu

N13 klassis oli Triinu Vaher 13., Melissa Vatro 14., Meel Suursild 16., Analota Helin 19. ning Helen Tamm 21.

M13 poistest olid Andreas Aus 16., Kenneth Kuusk 23. ja Oskar Klein 32.

Vanemate vanuserühmade tulemustest:

M20 klassis saavutas esikoha Anders Veerpalu ning Hendrik Peterson oli 7.

M23 klassi sõitis ennast hõbedale (2. koht) Simo Teearu.

N16 klassi neidudest sai Anlourdees Veerpalu 4. koha ning Meril Adeela Alev 14 koha. Sama vanuseklassi M16 noormeestest oli Juss Leiner 16.

M18 noormeestest oli Jüri Jefimov 13., Renar Jõeäär 17. ning Henriko Ojaveer 23. N18 neidudest oli Kimberly Born 15.

Mitmed medalikohad ning suur hulk esikümne kohti näitavad, et meie kodustelt jõulumäe radadelt on Eesti suusaspordi sisukat järelkasvu tulemas. Jätkame tööd.

Anu Taveter

Ammulaskmine

8. sise MM-võistlused WCSA (World Crossbow Shooting Association) toimusid 2021. a pandeemia tõttu posti teel.

Eesti ammulaskjad võitsid 7 kulda, 3 hõbedat ja pronksi. Eriti edukad olid Häädemeeste AK amburid, kes olid osalised üheksas medalivõidus. Lati sisetimingustes 18 m/120 lasku kahte erineva suurusega märklehte. MM-ile saadetud tulemused lasti 3.–4. detsembril Häädemeeste Spordihoones.

Pilk protokoll: **Mehed. Kergamb:** 1. Teet Tagapere (Häädemeeste AK) 1184, 2. Ain Järvesaar 1178 (Häädemeeste AK), 3. Graeme Hahn 1161

Austraalia. **Naised. Kergamb:** 1. Merike Kahk 1188 Viljandi „Nool“. **Juuniorid. Kergamb:** 1. Rihard Järvesaar 982, 2. Robert Järvesaar 864, 3. Rait Järvesaar 808 (kõik Häädemeeste AK). **Seeniorid. Naised:** 1. Ruth Rand 1174 (Viljandi „Nool“), 2. Sale Leppik 1104 (Häädemeeste AK), 3. Deb Upright 1102 (Austraalia). **Kergamb. Võistkondlik:** 1. Eesti 3550 (A. Järvesaar, T. Tagapere, M. Kahk), 2. Austraalia 3419, 3. Rootsi 3374. **Keskaege amb. Võistkondlik:** 1. Eesti (Meelis Pällo, Arvi Eek, A. Järvesaar) 2787, 2. Rootsi I 2758, 3. Rootsi II 1777.

Ain Järvesaar ja kolm sisekümmet, Uljanovsk 2019. Foto: erakogu

MÕNUSAT LUGEMIST

Pudrupäev

Pudrupäeva tuntakse rahvakalendris ka viimse jõulupüha või küünlapäeva nime all. Pudrupäev on tähtsamaid südatalviseid pühi. Saare- ja Läänemaal on seda peetud jõuluaja viimaseks pühaks, Setos aga esimeseks suvepühaks.

Päikesel kõrgem kaar annab end juba tunda. Päev on märgatavalt pikem ja ta jaksab keskpäeval raasuke soojendada. Vanarahvas ütles, et kõrred hakkavad pudrupäeval lund vihkama – nad sulatavad lume enda ümber.

Talve süda on nüüd pooleks murtud. Karu keerab

teise külje. Inimesel on eelmisel suvel ja sügisel varutud toit poole peal.

Pudrupäev on kevadtalvise aja esimene naistepüha. Naised käivad külas ja kõrtsis, nende töö teevad ära mehed. Ja kui juhtub päike paistma, annab see tervist just naistele.

Juuakse naistepuna, mis on õlu, mõdu, punaseks värvitud viin või muu punane jook. Naistepuna joovad nii naised kui mehed, see annab jõudu, tervist, hea jume ja peletab suvel eemale sääsed ning muud söödikud. Pudrupäevane punajoomine on tavaks eeskätt lääne

pool ja lõunapiirile jäävates kihelkondades.

Õlu on pudrupäeva peamine jook. Varem hoiti selleks päevaks keha jõuluõlut alles või pruuliti koguni uus õlu. Süüakse odratangu- või -jahuputru, seapead, -jalgu või selga. Läänepool on pudrupäeva laupäeval valmistatud tavalist jõulutoitu.

Pudrupäeval on mõnel pool peetud mokalaata. Seal tehakse kaupa järgmise aasta töö peale, kaasaegsemalt öeldes sõlmatakse töölepinguid. Hallistes kõneldi: Vanast olevet küündlepäe peret tellit, siis mint Kirju kõrtsi,

peet mokalaata. Sinna lätsiv kõik Sõnniküla rahvas kokku. Lõunapool on veebruarit kutsutud ka mokalaada kuuks.

Pudrupäevane päike lubab päikeselist ja kuiva suve, samuti head rukkisaaki. Sajune pudrupäev järele ennustab vihmasu. Tormas on öeldud: Kui küündlapäeval nii palju päeva paistab, et mees hobuse selga võib karata, saab saks rukkid, paistab aga rohkem, saab ka talupoeg rukkid.

Karjas on usutud, et kui pudrupäeva öösi kõvasti tuiskab, saab suvel palju pähkleid. Sel öösel tuisuga pidi pähketäkk kargama. Samuti on Saaremaal teatud, et pudrupäevane lumesadu toob hea kalasaagi.

Küünlapäeva nimetus tuleb tõenäoliselt katolikuagestest kirikukalendrist, mille tavades oli küünaldega seotud hulk uskumusi ja nõidust. Rahvaka-

lendri hea tundja Mall Hiimäe osundab aga, et päeva kommetel pole tollega maarahva juures midagi ühist.

Paul Ariste arvab, et vadjalaste juures polnud pudrupäev kuigi tuntud. Õlut pruuliti ja püha peeti peamiselt soomlastega asustatud küllis.

Soome pärimuseurija Kustaa Vilku vahendab, et kirikukalendrisse võttis küünlapäeva Paavst Gelasius (492–496), kes soovis seega rikkuda omaausuliste roomlaste samal ajal kestvat sarnast pyha.

Soomeski on arvatud pudrupäeva üheks talve kevadesse kaldumise tähtsuse ja on söödud odraputru.

Eesti rahvakalendri järgi on küünlapäev üks tuntumaid talvepoolituspühaid. Sel päeval oli tavaks öelda, et murtakse talve selgroog, talve

süda lüüakse lõhki. Läänemaal ja Saaremaal tähistas see päev jõulude lõppu.

Töökeelud – rangelt oli keelatud ketramine.

Rituaalsed toidud – rituaalne odratangu- või odrajahupuder. Seapea, seajalad või seakül. Punane õlu ja viin, 20. sajandil ka vein, mahl ja punased marjad.

Materjal võetud: www.maavald.ee

SÜNDMUSED VEEBRUARIS JA MÄRTSIS

Jõulumäel avatud igapäevaselt vähemalt 2 km pikkune suusarada. Suusalaenutus avatud kell 11–20, suusarada ja kelgunõlv valgustatud kuni kella 21-ni.

- 10.01-20.02** Trenniväljakutse Uulu Kultuuri- ja Spordikeskuses
- 01.-23.02** Osalemine Nukitsamehe konkursil Uulu Raamatukogus
- 01.-28.02** Näitus TEEL MEISTRIKS, väljapanek Eesti Vabariik 104 Häädemeeste Raamatukogus
- 05.-06.02** DG Academy Aastapäeva mäng Jõulumäel kell 11
- 12.02** Tsirkus Häädemeeste seltsimajas kell 17.00
- 13.02** Kohtumine kirjaniku ja keeleteimetaja Siiri Metsamägiga Võiste Raamatukogus kell 12.30
- 13.02** DG Academy talvesari Jõulumäel kell 11
- 16.02** Koduloolaste klubiõhtu Uulu Raamatukogus kell 18
- 16.02** Pärnumaa meistrivõistlused murdmaasuusatamises Jõulumäel kell 17 ja 19
- 18.02** Võiste noortetoe sõbrapäeva- ja sünnipäevapidu kell 17
- 20.02** DG Academy talvesari Jõulumäel kell 11
- 21.02** Kontserttuur Öhtuvarjud – Kalle Sepp ja Mikk Tammepõld kell Häädemeeste Seltsimajas kell 19.00
- 23.02** EV aastapäeva mälestushetked K. Pätsi mälestussamba juures kell 11
- 24.02** Pidulik lipuheiskamine Häädemeeste Keskkooli hoovis päikesetõusul
- 25.-27.02** Talvised *disc golf* i MV Jõulumäel kell 8.30
- 01.-31.03** Fotonäitus HÄÄDEMEESTE NÄITETRUPP 120, Väljapanek Ema keel Häädemeeste Raamatukogus
- 01.03-31.05** Trenni- ja toitumise väljakutse: SUPERVORM vol 2
- 04.-06.03** Tervisesportlaste talvelaager Jõulumäel
- 05.03** Häädemeeste Naistekas Häädemeeste Seltsimajas algusega kell 14
- 06.03** DG Academy talvesari Jõulumäel kell 11
- 11.03** Naistepäeva pidu Kabli Seltsimajas
- 12.03** SK Raudmees Jõulumäe talitriatlon, EMV
- 14.-20.03** Emakeelenädala tähistamine Uulu Raamatukogus
- 13.03** DG Academy talvesari Jõulumäel kell 11
- 16.03** Koduloolaste klubiõhtu Uulu Raamatukogus
- 19.03** 70–80-ndate õhtu Tahku Tares kell 19
- 19.-20.03** EMV murdmaasuusatamises Jõulumäel
- 20.03** DG Academy talvesari Jõulumäel kell 11
- 25.03** Tahkuranna Avatud Noortekeskuse 15. a sünnipäeva tähistamine kell 17
- 27.03** DG Academy talvesari Jõulumäel kell 11

Kultuurisündmuste, spordivõistluste jt avalike ürituste toimumise osas palume järgida teavet seoses COVID-19 olukorraga.

LISAINFORMATSIOON valla kodulehel kalendris või Aire Kallas-Maddisonilt tel 5358 5406, aire.kallasmaddison@haademeeste.ee

Huviringide tabel noortele vanuses 7-19 Häädemeeste vallas VEEBRUAR 2022

Ringi nimi	Sihtrühm	Toimumiskoht	Toimumisaeg	Juhendaja	Rahastus
seiklusring	7-19. a	Uulu KSK	N 15.00	Norman Talson	riiklik
discgolf	7-19. a	Uulu KSK	E, K 15.30	Henri Ojatamm	riiklik
DJ ring	10-19. a	Uulu KSK	N kell 18.00	Aron Kivilo	riiklik
Jõusaali treeningud	12-19. a	Uulu KSK	T ja N 16.30	Egert Miljan	riiklik
showtants	7-12. a	Uulu KSK	E ja K 14.30	Kadi Keskküllä	riiklik
taekwondo	7-19. a	Uulu KSK	E kell 15, K kell 16	Vladislav Šonitšev	riiklik
kunstiring	7-9. a; 9-15. a	Uulu KSK, TANK	E kell 14.00 ja kell 15.30		riiklik
Nooleviskering	10-19. a	Uulu KSK	E kell 16.00	Harri Joonsaar	riiklik
jalgpall	7-19. a	Uulu KSK	T kell 16.00, N kell 15.30, R kell 14.15	Jalgpalliklubi Poseidon	KOV + omaosalus
Street Workout	7-26. a	Uulu KSK	R kell 14.30 ja 15.30	Erik Naissaar	riiklik
kokandusring	1.-9. klass	Uulu Põhikool	K kell 15.15	Marek Sild	riiklik
mudilaskoor	1.-3. klass	Uulu Põhikool	K ja N kell 13.25	Annely Kuningas	KOV
lastekoor	4.-9. klass	Uulu Põhikool	N kell 14.20	Annely Kuningas	KOV
kergejõustik	1.-4. klass	Uulu PK/ Uulu KSK	T ja N 14.30	Egert Miljan	riiklik/KOV
kergejõustik	5.-9. klass	Uulu PK/ Uulu KSK	T, K ja N 15.15	Egert Miljan	riiklik/KOV
sportmängud	2.-5. klass	Uulu PK/Uulu KSK	E kell 13.25	Kaja Stimmer	KOV
showtants	1.-6. klassile	Tahkuranna LAK	NB! Alustas jaan	Kadi Keskküllä	riiklik
kokandusring	1.-6. klassile	Tahkuranna LAK	K kell 14:00	Marek Sild	riiklik
progemine	1.-6. klassile	Tahkuranna LAK	N kell 14:15	Signe Ööpik	riiklik
tehnoloogia	1.-6. klassile	Tahkuranna LAK	R kell 14.00	Enn Kübar	riiklik/KOV
pilliring	1.-6. klassile	Tahkuranna LAK	E kell 15:00	Ulrika Perelman	riiklik
spordiring	1.-6. klassile	Tahkuranna LAK	N kell 14 (alust. apr)	Kadri Madissoo	riiklik
DJ ring	7-19. a	Võiste noortetuba	K kell 16.00	Henri Kaldas	riiklik
keraamikaring	1.-6. klassile	Tahku Tares	E kell 14.15	Kristina Aedma-Kaldmäe	riiklik
klaver, viiul, klarnet, plokkflööt, kitarr ja teised näppepillid	igas vanuses	Häädemeeste Muusikakool	vastavalt kokkuleppele	direktor Tiia Soomre	riiklik/KOV
kokandusring	7-19. a	Hdm Seltsimaja	R kell 14.00	Janet Oad	riiklik/KOV
surfendus	13-19. a	Hdm Seltsimaja	juuni-august	Triina Trei	riiklik/KOV
muusika ja bändiring	7-19. a	Hdm Seltsimaja	1 x kuus	Hendrik Leibur	riiklik
disaini ja õmblusring	1.-5. klass	Hdm Seltsimaja	K kell 13 -14.30	Aigi Treumuth	riiklik/Kov
disaini ja õmblusring	6.-12. klass	Hdm Seltsimaja	K kell 15 -16.30	Aigi Treumuth	riiklik/Kov
Loovsirind	7-19. a	Hdm Seltsimaja	E kell 14	Janet Oad	riiklik/KOV
Dj ring	7-19. a	Hdm Seltsimaja	T kell 15	Herko Leesment	riiklik
discgolf	1.-2. klass	Häädemeeste KK	E kell 13	Henri Ojatamm	riiklik
discgolf	3.-6. klass	Häädemeeste KK	E kell 13.50	Henri Ojatamm	riiklik
discgolf	7.-10. klass	Häädemeeste KK	E kell 14.40	Henri Ojatamm	riiklik
jõusaal	8-19. a	Häädemeeste KK	E kell 14-16	Ain Kimber	riiklik
ujumine jaan-mai	1.-2. klass	Häädemeeste KK	L kell 13.00-13.45	Pärnus	riiklik
keraamika	7-19-a	Huvikeskuse maja	K 13 -14.30	Margit Eichen	riiklik + omaosalus
kaasaegne tants	1.-6. klass	Hdm Seltsimaja	R kell 13	Kadi Keskküllä	riiklik
kaasaegne tants	7.-9. klass	Hdm Seltsimaja	R kell 14	Kadi Keskküllä	riiklik
male	7-19. a	Häädemeeste KK	E 12-14.30	Aule Kink	riiklik/KOV
võrkpall	9.-12. klass	Häädemeeste KK	T 14.45 - 16.15	Lauri Lepik	KOV/riiklik
võrkpall	8. kl ja noorem.	Häädemeeste KK	E ja K 14.45- 16.15	Lauri Lepik	KOV/riiklik
lauatennis	7-19. a	Häädemeeste KK	kokkuleppel	Saima Kangur	riiklik
robootika	1.-9. klass	Häädemeeste KK	T kell 13, R kell 12	Astrid Rosenberg	riiklik
tehnoloogia	7-19. a	Häädemeeste KK	T kell 13 - 16.30	Triin Türk	riiklik
jalgpall	7-19. a	Häädemeeste KK	K ja R kell 14.30-16	Jalgpalliklubi Poseidon	KOV + osalustasu
kunstiring	10-19. a	Häädemeeste KK	R kell 14.00	Marika Ristmäe	KOV
kunsti- ja käsitööring	1.-5. klass	Häädemeeste KK	R kell 12.00	Katrin Laan	riiklik
lauluring	1.-4. klass	Häädemeeste KK	R kell 12.00	Minoret Miisna	KOV
lauluring	4.-9. klass	Häädemeeste KK	E ja K 13.50	Elon Miisna	riiklik
noortekad ja kodutütred	7-19. a	Häädemeeste KK	R kell 13	Birgit Kivimurru	vabatahtlik
Meediaring	7-14. a	Treimani Rahvamaja	kokkuleppel	Viljar Soomre	riiklik
DJ ring	1.-9. kl	Metsapoole PK	R kell 12.10	Heino Einaste	riiklik
robootika	1.-9. kl	Metsapoole PK	T kell 13 ja R 12.10	Heino Einaste	riiklik
discgolf	1.-9. kl	Metsapoole PK	R kell 12.10	Ants Järv	riiklik
lauamängude ring	1.-9. kl	Metsapoole PK	K kell 14.00	Viire Talts	riiklik
võimlemisring / line-tants	1.-9. kl	Metsapoole PK	E kell 13.50	Tiina Laidla	KOV/riiklik
rahvatants	1.-6. kl	Metsapoole PK	E kell 12.10	Tiina Laidla	KOV/riiklik
näitering	4. kl	Metsapoole PK	T kell 13.50	Evi Vaher	KOV/riiklik
spordiring	1.-5. klass	Metsapoole PK	T kell 13.00	Silvi Koovit	KOV/riiklik
spordiring	6.-9. klass	Metsapoole PK	N kell 15.45	Silvi Koovit	KOV/riiklik
keraamika	1.-9. kl	Metsapoole PK	R kell 12.10	Anneli Graudina	KOV/riiklik
mudilaskoor	1.-4. kl	Metsapoole PK	K kell 13.00	Virge Lind	KOV
koor	5.-9. kl	Metsapoole PK	T kell 13.50	Virge Lind	KOV/riiklik
solistid	1.-9. kl	Metsapoole PK	T kell 14.40	Virge Lind	KOV
kunstiring	1.-9. kl	Metsapoole PK	R 13-15.30 üle nädala	Silvi Koovit	KOV/riiklik
majandusring	8-aastased	Metsapoole PK	N kell 10:15	Ants Järv	riiklik
kokandusring	1.-6. kl	Metsapoole PK	T kell 13.45	Maila Baumann	riiklik
viktoriiniklubi	1.-9. klass	Metsapoole PK	kokkuleppel	huvijuht ja õpetajad	KOV
Meediaring	...-18. a	Kabli Seltsimaja	jooksvalt 2x kuus		KOV
kokandusring	5-18. a	Kabli Seltsimaja	jooksvalt 2x kuus	Egle Pärn	KOV
käsitööring	kõigile	Kabli Seltsimaja	R kell 18	Birgit Kivimurru	KOV
noortevolikogu	10-26. a	liikuv	kokkuleppel	Egle Vutt	riiklik/KOV
Suusaklubi Jõulu suusatreeningud	11-14. a	Jõulumäe	T 17.30, R 16.45, P 13.00	Anu Taveter	KOV + omaosalus
Suusaklubi Jõulu suusatreeningud	15-18. a	Jõulumäe	T, K ja R 16.45, P 11.00	Anu Taveter	KOV + omaosalus
Suusaklubi Jõulu suusatreeningud	algajad	Jõulumäe	E, K kell 16.45, P kell 12	Kadri Madissoo	KOV + omaosalus
Suusaklubi Jõulu suusatreeningud	edasijõudnud	Jõulumäe	T, N 16.45, P 11.00	Kadri Madissoo	KOV + omaosalus

Kui on lisada infot anna teada! Lisainformatsioon kultuurinõunik Aire Kallas-Maddisonilt tel 5358 5406 või aire.kallasmaddison@haademeeste.ee

Pärnumaal Reiu külas
Pärnamäe Pagari juures

Talvelaagrit

19.02-20.02 2022

9.00-17.00

Saadaval toiduained ja muu laadakaup.
Kohal on ka Prantsusmaa käsitöö veinid,
vahuveinid-degustatsioon.

Soe söök, kohv, tee ja laada saiad
Pärnamäe kohvikust - kauplustest.

INFO: +372 5626 6839

SAAME KOKKU ENNE EESTI VABARIIGI SÜNNIPÄEVA!

Väike palavik aitab organismil haiguse vastu võidelda

Palavikust tingitud ebamugavustunne ja loidus panevad sageli inimesi kiiresti ravimite järele haarama, kuid see võib olla asjatu, sest väike temperatuuritõus on keha loomulik reaktsioon paljude haigustekitajate vastu võitlemisel. Apteeker jagab nõuandeid, millal ja kuidas palavikku alandada ning missuguseid tegevusi peaks palavikuga vältima.

Benu apteegi farmatseudi Lauri Baari sõnul on palavik üldiselt keha reaktsioon võitlemaks erinevate haigustekitajatega: bakterite, seente ja viirustega. "Keha temperatuuritõus takistab haigustekitajate paljunemist kehas ja aitab mõnda neist isegi hävitada ning seetõttu ei pea väiksemat palavikku alati ravimitega alandama," selgitas Baar palaviku tervendavat mõju.

"Palaviku tekkepõhjus ei pruugi olla üksnes reaktsioon haigustekitajale, vaid temperatuuritõus võib olla märk kehas toimuvast tugevast põletikulisest protsessist," selgitab apteeker ning märgib, et lisaks haigustega seotud põhjustele võib kehatemperatuuritõus tekkida ka vedelikupuudusest või kõrge temperatuuri käes viibimisest. Lisaks muutub farmatseudi sõnul kehatemperatuur loomuliku päevarütmis käigus ning on madalam hommikul ja kõrgem pealelõunasel ajal või pärast füüsilist koormust.

Millal peaks palavikku alandama?

Apteeker soovib täiskavanel kehatemperatuuri hakata langetama alates 39 kraadist, kui arst pole soovitanud teisiti. "Kui palavik häirib tugevalt enesetunnet või kui on vaja teha töid ja tegevusi, mis nõuavad täit tähelepanu, siis võiks palavikku alandada ka madala temperatuuri juures, sest palavik muudab inimese uimaseks ja vähendab reaktsioonikiirust," põhjendab Baar.

Lühiajaliselt võib apteekri sõnul palavikku alandada nii käsimüügi valuvaigistitega, millel on lisaks valu vaigistavale ka palavikku alandav toime, aga ka ravimtaimeteega. "Palavikku aitab langetada näiteks pärnaõie ja angervaks tee, millest viimane paneb keha hästi higistama" toob Baar näiteid looduslikest palavikualandajatest.

Parim ravi on puhkus

Nagu enamike tervisehäirete korral, on apteekri sõnul ka palaviku puhul esmane soovitus anda organismile puhkust. "Palavikuga tuleks juua palju vedelikku. Soovitan mineraalvett, et taastada kehas välja higistatud sooli. Tuleks vältida rasket füüsilist koormust, eriti palavikuga trenni tegemist," rõhutab Baar.

Lisaks soovib farmatseut võimalusel end jahutada, näiteks külmakoti või märja lapiga otsmikul ja riietuda pigem kergemalt. "Need, kellele meeldib palavikuga sooja teki all higistada, peaksid kindlasti rohkesti vett jooma, sest vedelikupuudus ja liigne higistamine võib krampe tekitada," juhib Baar vedeliku tarvitamise olulisusele tähelepanu. "Veel võib tervenemisel abi olla erinevatest looduslikest immuunsuse tõstjatest ja iivelduse pärssijatest, näiteks ternespiima, ingveri, punase päevakübara ja greibiseemne ekstrakti preparaatidest," lisab Baar.

Millal peaks palavikuga pöörduma arsti poole?

"Palavikuga peaks pöörduma arsti poole, kui see kestab kauem kui paar päeva või kui palavikuga tekivad teie enda jaoks tavatud sümptomid, näiteks lööbed kehal, hingamisraskused või krampid," soovib Baar ja lisab, et arsti poole tuleks pöörduda ka siis, kui palavik on liginemas 40 kraadile ja senine ravi pole tulemust andnud.

Migreen pole pelgalt peavalu

Hoobilt hea enesetunde rööviv tugeva peavaluga kulgev migreen kimbutab sagedamini naisi ning neid, kel perekonnas teisi sama murega kimpus oliv. Migreen pole pelgalt tugev peavalu, vaid neuroloogiline haigus, mis piinab iga seitsmendat inimest. Apteeker selgitab migreeni olemust, sümptomeid ning traditsioonilisi ja uuemaid ravivõtteid.

Benu veebiapteegi farmatseudi Triin Hirvlaane sõnul tekitab migreeni täpne põhjus teadlastes siiani dialoogi. "Üha enam arvatakse, et migreen on geneetiline haigus – häire ajutegevuses, mis ajutiselt mõjutab närvisignaale ja aju veresoone," defineerib Hirvlaan.

Auraga ja aurata migreen

Migreeni puhul eristatakse peamiselt aurata ja auraga migreeni. "Sagedamini esineva aurata migreeni peamine sümptom on intensiivne valu, mis tavaliselt on ühel pool pead. Valu on tugev ja pulseeriv ning süveneb kui liikuda ning seetõttu takistab inimese igapäevast tegevust," selgitab farmatseut ning lisab, et harvem võib valu tekkida mõlemal pool pead ja mõjutada ka kaela ja nägu. Lisaks pulseerivale peavalule on aurata migreeni sagedased sümptomid apteekri sõnul ka iiveldus, oksendamine, peapööritus, valgus- ja helikartus ning lõhnatundlikkus.

"Auraga migreeni seavastu algab nägemishäirest, tekib virvendus või peapööritus, mille

tõttu on inimese vaateväli piiratud või osa nägemisest nagu ära lõigatud ning siis järgnevad sarnased sümptomid, mis aurata migreeni puhul," kirjeldab Hirvlaan.

Raviga saab migreenihoogu ennetada ja leevendada

Apteeker selgitab, et migreeni puhul kasutatakse erineva toimemehhanismiga ravimeid migreenihoogu ennetamiseks, aju verevarustuse mõjutamiseks ja valu leevendamiseks. "Migreenihoogu ennetamiseks kasutatakse igapäevaselt manustatavaid ravimeid näiteks antidepressante, epilepsia puhul kasutatavaid ravimeid, aga ka südame-veresoonkonna ravimeid. Uuemad viisid migreeni ennetamiseks on bioloogilised ravimid ning botuliintoksiini

süstid," loetleb Hirvlaan migreeni ravivõimalusi.

"Migreenihoogu ajal võidakse kasutada ravimeid, mis mõjutavad aju veresoonte verevarustust, näiteks sumatriptaani ning valu leevendamiseks manustatakse sagedamini kasutatavaid valuvaigisteid, näiteks ibuprofeeni, paratsetamooli, atsetüülsalitsüülhapet, deksketoprofeeni, naprokseeni," nimetab Hirvlaan.

Ta rõhutab, et valu ohjeldamisel on väga oluline võtta õige annus ravimit, seetõttu on väga tähtis migreeni raviskeemi arstiga läbi rääkida. Siinjuures toonitab apteeker, et kõik, kes kahtlustavad migreeni, peaksid pöörduma arsti poole. Esmalt peaarsti vastuvõtule, kes vajadusel suunab edasi neuroloogi juurde.

Naised ja migreenigeeni kandjad on enim ohustatud

"Migreeni geneetilist edasikandumist on uuritud ning teatud migreeni tüüpide puhul on leitud geenimutatsioonid, mis haigust võivad põhjustada. Seepärast on haigusest enim ohustatud need, kelle vanematel ja esivanematel on migreeni esinenud," selgitab Hirvlaan haiguse geneetilist iseloomu. Samuti esineb migreen sagedamini naistel ning selle taga nähakse seost naissuguhormooni östrogeeni hulga kõikumise ja menstruaaltsükliga.

Valupäevik aitab välja selgitada valuhoogu vallandajad

Migreenihoogu võivad farmatseudi sõnul vallandada väga erinevad tegurid, näiteks teatud toiduained, joogid, stress, sähvivalgus, tugevad helid või sundasend. "Igal patsiendil on valuhoogu vallandajad erinevad ning seetõttu soovitan migreeni all kannatajatel täita peavalupäevikut. Valupäevik aitab leida seoseid valu vallandavate tegurite kohta ning neid teades ja vältides on võimalik migreenihoogu ära hoida," rõhutab Hirvlaan valupäeviku tähtsust individuaalsete valuhoogu vallandajate määramisel.

Lisaks võivad apteekri sõnul migreenihoogu aidata ära hoida ka mõningad loogastumistehnikad ja füsioteraapia, mis vähendavad pinget kaela ja selja piirkonnas.

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha. Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis. Tel: 56 111 900

OÜ ESTEST PR ostab METSA- JA PÖLLUMAAD

Tel 50 45 25, 51 45 215
info@est-land.ee

KONTSERTTUUR
ÕHTUVARJUN

KALLE SEPP
MIKK TAMMEPÖLD

Häädemeeste Seltsimajas
21.02.2022
kell 19:00

Kontsertide algus kell 19.00 Pileti hind 13/15 Osta pilet Piletitaskust

Uulu Kultuuri- ja Spordikeskus

SUVEVORMI
01.03 - 31.05.2022

TEGEVUSED:

- jõusaali ringtreeningud E, K kell 18.00
- intervalltreening Strong R kell 17.00
- tantsutreening Zumba P kell 17.00 (trenniaegades võib esineda muudatusi)
- tervislikult toitumine
- kaalumine, mõõtmine
- FB toetusgrupp

ISE VALID TEGEVUSED, MILLEST SOOVID OSA VÕTTA!

Pane end kirja:
egle.vutt@haademeeste.ee
Fb Uulu Kultuuri- ja Spordikeskus

Uulu Kultuuri- ja Spordikeskus KUTSUB

1. KORD
18.02.22
kell 18.00
Uulu KSK-s.
Järgneva aja lepime koos kokku!

TULE SHOWTANTSU GRUPPI

- *Meeldib väga tantsida.
- *Soovid esineda erinevatel üritustel.
- *Oled mees või naine, täisealine.

1. TANTS: "I WANNA DANCE SOMEBODY"

Sobib hästi alustamiseks!
Juhendaja: Egle Vutt

INFO, REGISTREERIMINE
egle.vutt@haademeeste.ee

Tõhusdoos ei lase organismil viiruse suhtes laisaks minna

Tartu Ülikooli seireuringust selgub, et tõhusdoosiga vaktsineeritud on koroonaviirusega nakatumisrisk ligi kümme korda väiksem kui vaktsineerimata inimestel ja pea viis korda väiksem kui kahe doosiga vaktsineeritud.

Esimesed välismaised uuringud omikroni tüve leviku kohta näitavad, et tõhusdoosi saanud inimestel on ka uue omikroni tüve vastu märkimisväärselt parem kaitse, kui esmase vaktsineerimiskuuri läbinutel.

Omikroni tüve kiirest levikust tulenevalt soovib Eesti immunoprofülaktila komisjon teha Jansseni vaktsiini saanud täisealise elanikkonnal tõhusdoos juba kahe kuu möödumisel esimesest doosist ning AstraZeneca, Pfizer/BioNTechi ja Moderna puhul alates kolme kuu möödumisest esmase vaktsineerimiskuuri lõpetamisest.

Kui tõhusdooside vaktsiinid oma olemuselt samad, mis eelmiste dooside puhul, siis millest tuleneb selline suur erinevus kaitstes?

Tõhusdoos tuletab immuunsüsteemile ohtu meelde

„Tänaseks on selge, et koroonavaktsiinide mõju ei püsi meie kehas terve elu, vaid pigem lühemat aega. Tõhusdoosi ülesanne on meie immuunsüsteemile meelde tuletada, et oht veel eksisteerib. Kui anname immuunsüsteemile väikese ergutuse tõhusdoosi näol, hoiame ära selle, et meie immuunsüsteem uue viiruse suhtes laisaks läheks,“ selgitab Tartu Ülikooli funktsionaalse genoomika teadur Erik Abner.

„Seda võib võtta kui välkõppust, mille eesmärk on immuunsüsteemi kiiresti mobiliseerida ning toota uus hulk kiiresti toimivaid antikehi,“ ütleb ta.

Tõhusdoos on hetkel parim kaitse omikroni vastu

Praeguseks on ilmnenu, et uus SARS-CoV-2 omikroni tüvi levib märkimisväärselt kiiremini kui delta tüvi ning parim kaitse omikroniga nakatumise vastu on inimestel, kes on saanud tõhusdoosi või kes on COVID-19 läbi põdenud ning saanud lisaks ka vaktsiinidoosi. Ülejäänud inimestel on märkimisväärselt kõrgem risk omikroniga nakatada.

„Uusimad andmed näitavad, et omikroni tüvi suudab väga sageli meie immuunsüsteemist mööda hiilida ning meid ikka nakatada - ka siis, kui oleme kahe doosiga vaktsineeritud. Kuigi maailma suuremad ravimitootjad on juba hakanud testimata uut omikroni-spetsiifilist vaktsiini, siis läheb selle turule jõudmisele veel mitmeid kuid aega.

Seepärast ongi praegu kõige mõistlikum tõhusdoos peale teha ja tekitada endale võimalikult tugev kaitse enne uue tüve laialdast levikut Eestis,“ soovib Abner.

Vaktsiinide kombineerimine annab parima kaitse

Kui lähed lähiajal tõhusdoosi tegema, siis millist vaktsiini valida?

Eestis saab hetkel tõhusdoosiks valida Pfizer/BioNTechi vaktsiini Comirnaty või Moderna vaktsiini Spikevax sõltumata sellest, millise vaktsiiniga on tehtud esmane vaktsineerimiskuuri.

Tänaseks on kogunenud juba usaldusväärne hulk uuritud, mis kinnitavad, et vaktsiinide kombineerimine annab isegi tugevama immuunkaitse kui tõhusdoosi tegemine sama vaktsiiniga. Esialgsel andmetel tekitab kõige tugevama immuunvastuse vektor ja mRNA vaktsiinide kombineerimine.

„Igal vaktsiinil on väikesed tehnilised erinevused, millest omakorda tuleneb ka natuke erinev bioloogiline kaitse. Kombineerides erinevaid vaktsiintehnoloogiasid suudame me oma immuunsüsteemi järjekordselt üle kavaldada ning ta on sunnitud tugevamini reageerima, andes meile ränu sellele ka laiapõhjalisema kaitse,“ selgitab Abner.

„Enda näitel lasin ma oma esimesele kahele Pfizeri doosile ühe Moderna tõhusdoosi peale teha,“ ütleb Abner.

Turgutusi tuleb teha ka edaspidi

Kuna vaktsiini mõju muutuva viiruse vastu ei kesta igavesti, siis tõenäoliselt tuleb meil ka edaspidi aeg-ajalt oma immuunsüsteemile turgutusi teha.

Paraku on Abneri sõnul veel võimatu ennustada, kui sageli see juhtuma hakkab. Tema hinnangul on siiski lootust, et peale mõningaid doose ja suuremaid nakatumislaineid tekib ka ühiskonnalaipõhjalisem kaitse SARS-CoV-2 vastu, mis omakorda võtab tulevikus haiglatel COVID-19 koormust vähemaks.

„Selle eeldus on siiski ligi 100-protsendiline kaitse terves ühiskonnas, sarnaselt teistele laialdaselt levivatele viirustele nagu leetrid,“ tõdeb ta.

Hetkel ei ole SARS-CoV-2 spetsiifilisi antikehi veel kuni 30% eestlastel, seega on veel mõningane tee selle stsenaariumini minna.

Abneri hinnangul sõltub tõhusdooside edaspidine vajadus ja sagedus uutest viirusetüvedest, meie immuunsüsteemi mälu kestvusest ning üldisest ühiskonna immuunsuse tasemest.

KOLMEGA ON KINDLAM!

Tõhusdoos kaitseb **25 korda** paremini raske haigestumise eest koroonasse.

3 doosi	25x	
2 doosi	7x	
1 doos	1,5x	

Leia lähim vaktsineerimiskoht www.vaktsineeri.ee

VOISTE NOORTETUBA KUTSUB!

Teeme ühe vahva sünnipäeva ja söbrapäeva peo

18. veebruar kell 17.00 - 20.00
küla keskkuses Tahku Tare

Kõigis meis on peidus üks väike Harry Potter.
Pane selga vastav kostüüm ja hakkame koos mustkunstitegema

Külla tuleb päris mustkunstnik.
Parima võlurikostüümi valimine
Magus üllatus

HÄADEMEESTE HUVIKESKUS KUTSUB NAISI!

NAISTEKAS 05.03.2011
HÄADEMEESTE SELTSIMAJAS

PÄEVAKAVA
14.00 KIRBUKAS
16.00 VESTLUSRING
INSPIREERIVA GERDA LEMKEGA JA KRISTALLVÄEVÖRU TÖÖTUBA
TÖÖTUA HIND 20€ (SISALDAB MATERJALE)
19.00 KINOEKRAANIL "JAHHOOG"
PILET KINNO 5€/4€

LISAINFO TELEFONIL 555 93 118

12. Gintarinės šalies cirkas Häädemeeste Seltsimaja

Programmis on tuvid, kassid, koerad, dekoratiivküülikud!
Teile esinevad akrobaadid, velofuristid, žonglöörid, illusionistid ja klounid.

algus: 17.00

Veebruar Pildistamine loomadega — 5 € (oma kaameraga)

Palume esitada vaktsineerimispass või COVID-19 läbipõdemise tõend.

CIRKAS DRESUOTI GYVŪNAI

SŪVENYRAI, SALDI VATA, POPKORNAS, NUOTRAUKOS SU GYVŪNAIS

SUL ON KINNISVARA, MIS SEISAB TÜHJALT?

SOOVID VAHETADA ELUKOHTA? VÕI OLED MÕELNUD MÜÜGILE? VÕTA MINUGA ÜHENDUST!

HELISTA JUBA TÄNA!
PAKUN KIIRET JA TURVALIST TEHINGUT!

Riina Kasesaar Tel 5343 1039
Kinnisvara spetsialist riina@tonisson.ee

Tõnisson KINNISVARA

www.tonisson.ee RÜÜTLI 47 Pärnu Tel +372 447 5555

E. E. FOREST

pakub võsa löikust giljotiiniga ja teostab raietöid.

Lisaks ka kaeve- ja planeerimistöid roomikekskavaatoriga.

Lisainfo 5850 4050, 523 1051

Mardi Metsatalu OÜ müüb 30 cm ja 50 cm pikkuseid lõhutud küttepuid.

Telefon. 5347 0723

TORUMETALL

+372 502 4116
torumetall@gmail.com
Jaagupi küla, Häädemeeste vald

Mobilised keevitustööd, sanitaartechnilised tööd

Õnnitleme veebruarikuu sünnipäevalapsi!

Et iga päev Sul oleks isemoodi kaunis ja igas uues päevas isemoodi rõõm!

03.02	MEETA LINKMANN	93	Häädemeeste alevik
09.02	LIIDIA VÄLJAPÕHI	93	Uulu küla
04.02	EINARD VAHER	91	Häädemeeste alevik
06.02	HILDE PULK	91	Uulu küla
21.02	HELGI TALI	88	Pulgoja küla
07.02	ILSE-ALICE PÄRNA	86	Piirumi küla
12.02	EEVI KUKK	86	Võidu küla
12.02	ÜLO VAINOMÄE	86	Soometsa küla
14.02	TAIMO PALITS	86	Soometsa küla
23.02	AVO SALUMETS	86	Massiaru küla
06.02	EINO KALDAS	85	Piirumi küla
16.02	LINDA AASAV	85	Häädemeeste alevik
16.02	ELMA KARI	85	Reiu küla
25.02	VELLO-EINAR RULLI	85	Häädemeeste alevik
03.02	VAIKE MURU	84	Krundiküla
04.02	AITA SUIKONEN	84	Häädemeeste alevik
22.02	IDA KARM	84	Ikla küla
09.02	TIJU MÄGI	83	Häädemeeste alevik
24.02	ENDA LORENTS	83	Häädemeeste alevik
24.02	SULEV LILLE	83	Arumetsa küla
03.02	RUTA-ARIA TEE	82	Krundiküla
12.02	VÄINO SUUR	82	Uulu küla
13.02	LUULE PALUOJA	82	Leina küla
13.02	EMELGELINA SKVORTSOVA	82	Reiu küla
16.02	HELGI NAAR	82	Kabli küla
23.02	SILVI PARDEL	82	Võiste alevik
07.02	HERME ARUMÄE	81	Reiu küla
10.02	HELGI TAMMELEHT	81	Treimani küla
13.02	VAIKE KALLAS	81	Treimani küla
07.02	JAAN PROSS	80	Lepaküla
15.02	ANNE-MARI UMAL	80	Häädemeeste alevik
22.02	REIN KOSE	80	Häädemeeste alevik
28.02	JAAN SALINŠ	80	Kabli küla
04.02	LIIDIA KUUSK	75	Reiu küla
11.02	KNUT MAGNE LINDHJEM	70	Häädemeeste alevik
12.02	REET KUKK	70	Treimani küla
15.02	VAIKE MELTS	70	Penu küla
15.02	VALVE SOMMER	70	Uulu küla
24.02	KALLE BRANDMAN	70	Soometsa küla
28.02	KARL KOLLA	70	Rannametsa küla
07.02	REIN PULST	70	Reiu küla
06.02	ARVID ARROVAL	65	Uulu küla
06.02	RAIVO RUUSMA	60	Massiaru küla
12.02	MARVI TALTS	60	Massiaru küla
19.02	VAHUR KESKÜLA	60	Treimani küla
28.02	TIJU PÄRN	60	Soometsa küla
01.02	MARIS JUREVICS	60	Lepaküla

Vallaelanike soovil on avaldatud ka sünnipäevalapse elukoht küla täpsusega. Vallaelanikud, kes ei soovi oma sünnipäeva avaldamist lehes, peaksid sellest teatama e-posti aadressil tiu.sommer@haademeeste.ee ja toomas.abel@haademeeste.ee või telefonidel 444 8897 ja 446 4175 või 508 9266 ja 5819 0592 hiljemalt eelneva kuu 15. kuupäevaks.

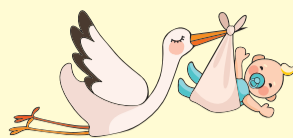
TOIMETUS

Väljaandja ja toimetus: Häädemeeste Vallavalitsus
Toimetajad: Tiiu Sommer ja Toomas Abel
Telefon 444 8897 või 446 4175
e-kiri: tiu.sommer@haademeeste.ee või toomas.abel@haademeeste.ee

Postiaadress: Ajaleht "Liiviranna"
Pargi tee 1 Uulu, Häädemeeste vald 86502, Pärnumaa
Küljendus ja trükk: Hansaprint OÜ
Tiraaž 2220 eksemplari

VALLAMAJA: 444 8890 ja 5335 8992,
haademeeste@haademeeste.ee
Järgmise lehe materjalid peavad toimetusse jõudma hiljemalt eelneva kuu 28. kuupäevaks.

Õnnitleme noori peresid

UKU SIPELGA

18.01.2022

Ema: Tiia Sipelga, isa: Arvo Sipelga

TULE JUUKSURISSE!

Broneeri aeg ette: 5397 8597

Juuksur: Elme Eeskivi

Pargi tee 3, Uulu

HEA VALLA ELANIK!

UULU ILUTUBA ON TAASAVATUD!

ILUTEENUSTE VALIKUST LEIAD:

- Kosmeetik
- Maniküür
- Pediküür
- Jumestus
- Massaaž

TULE NAUTIMA!

Broneeri aeg

☎ 5691 6940

📱 Alliki iluteenused

NB! Oleme nüüd uues asukohas: Uulus, vallamaja hoone lasteaiapoolses osas eraldi sissepääsuga

KOGUDUSTE TEATED

EELK Häädemeeste Püha Miikaeli kirikus:

13. veebruaril kell 12.00 III pühapäev enne paastuaega
20. veebruaril kell 12.00 II pühapäev enne paastuaega
24. veebruaril kell 12.00 Iseseisvuspäev, apostel Mattiase püha
27. veebruaril kell 12.00 Pühapäev enne paastuaega
2. märtsil kell 12.00 Tuhkapäev, paastuaega algus
6. märtsil kell 12.00 Paastuaega I pühapäev
13. märtsil kell 12.00 Paastuaega II pühapäev
Jumalateenistused toimuvad talveajal kolmekuningapäevast märtsi lõpuni kogudusemajas Pärnu mnt 34.

EELK Tahkuranna Maarja kirikus (Võistes):

6. märtsil kell 9.30 Paastuaega I pühapäev, koguduse täiskogu

EELK Treimani Püha Matteuse kirikus:

20. veebruaril kell 14.00 II pühapäev enne paastuaega, koguduse nõukogu
Lähem info: tel 5633 5750 (õpetaja Tauno Teder)

Jumalateenistused õigeusu kirikutes

Häädemeestel

24. veebruar kell 10.00 LITURGIA Eesti Vabariigi aastapäev
12. märts kell 10.00 LITURGIA Suure paastu algus

Ka kirikus tuleb järgida tervisealaseid juhiseid, nagu maski kandmine, lähikontakti vältimine ja käte desinfitseerimine.

Häädemeeste apteek soovib kõikidele klientidele tervist ja kordaminekuid järgnevateks aastateks!

Anname teada apteegi lahtiolekuagade muudatusest alates 1. jaanuarist 2022. a.

esmaspäev 9:00 – 16:00
teisipäev 9:00 – 17:00
kolmapäev 9:00 – 18:00
neljapäev 9:00 – 12:00
reede 9:00 – 16:00
laupäev, pühapäev suletud
riiklikud pühad suletud

Info: Pärnu mnt 15, Häädemeeste alevik või telefonil 44 98 163 või 51 11 055

OSTAN TEIE SÕITVA VÕI SEISMA JÄÄNUD SÕIDUKI.

Sobivad igas seisukorras masinad: sõiduauto, kaubik, maastur, veoauto, tarktor, mootorratas, atv jne.

Helista ja teeme platsi puhtaks!

TEL: 5672 1410

ANREKA OÜ • Naha- ja karusnaha tööd

* RÕIVASTE PARANDUS
* ÕMBLUSTÖÖD
(naha ja karusnaha tööd)

Kui Sul on idee aga puudub teostaja - võta julgelt ühendust!

Telefon **+372 5346 0705**
e-post: anreka13@gmail.com

Lohu tee 1 Lepaküla, Häädemeeste vald, Pärnumaa

MÄLESTAME LAHKUNUID

RAIVO NAHKSEP

28.03.1947 – 04.01.2022 Krundiküla

SELMA MERILO

19.05.1924 – 18.01.2022 Rannametsa küla

ELLI TALTS

14.11.1930 – 12.01.2022 Massiaru küla

AVE TAMMELEHT

26.07.1970 – 07.01.2022 Tahkuranna küla

HEAD LIIVIRANNA AJALEHE LUGEJAD!

Liiviranna ajalehe kokkupanijad ootavad lehe lugejate ettepanekuid ja kaastöid ajalehe lugejasõbralikumaks muutmisel.

Kõik ettepanekud ja kaastööd on oodatud tiu.sommer@haademeeste.ee või postiga aadressil Pargi tee 1, Uulu Häädemeeste vald, Pärnu maakond 86502.